

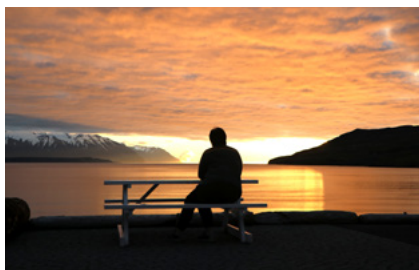

Sjömanskyrkan i Norrköping 90 år

Sjömanskyrkan i Norrköping 90 år

Ulf Nersing

Omslagsbilden ger upphov till många tankar och funderingar. Fotot visar en sjömanshustru som tittar ut över havet och längtar att mannen ska komma hem. I mina tankar kan det lika gärna vara en sjöman som i ett främmande land

sitter vid havet och längtande ser mot hemlandets kust.

Sjömanskyrkans uppgift är att ge hopp, tröst och livsmod. Att det alltid finns en människa att tala med – oavsett vilken religion, hudfärg, sexuell läggning man har. Att få stötta män och kvinnor som arbetar ute på haven, för vår skull, är det vi kallar en diakonal uppgift.

Bilden säger mig också att det är någon som ser fram mot en ljusare tid där ensamheten inte är det dominerande. Här har Sjömanskyrkan i alla tider haft uppgiften att finnas vid sidan av våra sjömän (och kvinnor). Om han/hon vill sitta ner och ha ett djupare samtal och kanske också tända ett ljus tillsammans och be en bön.

För mig ger den här bilden både vemod, längtan, stillhet, innerlighet och ljusning i horisonten. En ljusning som ger hopp om en god framtid.

Vad får du för tankar när du tittar på bilden?

**Lars-Ove Petersson Stening ("Osquar")
Ordförande, Sjömanskyrkan i Norrköping**

Information om boken

Författare: Ulf Nersing

Omslagsbild: Guðmundur Guðmundsson, "Waiting for him to come home". Bidrag till Nordiska Fototävlingen för Sjöfolk 2020

Grafisk form och produktion: Jimmy Eriksson

Tryck: Norrköpings Tryckeri AB

ISBN: 978-91-527-3197-0

Förord

Med goda medarbetare i styrelsen, volontärer och inte minst med de femton (15) föreståndare vi har haft under de 90 åren har allt fungerat på ett mycket bra sätt.

En riktlinje under alla år har varit en levande och närvarande diakoni. Inte att diakoni bara är ett ord eller ett tjänstemannaansvar utan det är något som i praktisk handling har präglat och ska prägla hela Sjömanskyrkan i Norrköping.

Vi får nu lägga de 90 åren bakom oss och med stor förtröstan blicka framåt mot 2032 när Sjömanskyrkan fyller 100 år. Det viktiga är att vi aldrig glömmet vårt uppdrag från vår Herre - att genom vårt sätt att vara sprida kunskap om och en innerlig känsla för evangeliet, att se alla människors lika värde och hela tiden veta att Jesus Kristus vandrar vid vår sida.

Vi är väldigt glada och tacksamma för allt stöd Sjömanskyrkan i Norrköping fått av många vänliga människor och organisationer kring oss. Utan människors omtanke, välvilja, böner och gåvor kan vi inte genomföra allt det arbete som gör livet mycket drägligare för sjömännen.

Emelie Bergströms Donationsfond ger oss, via stiftet, det största bidraget. Därefter kommer ett anslag från Svenska kyrkan i Norrköping (Norrköpings pastorat). Linköpings stift som är grundare till verksamheten bland sjöfolk har hittills, om än i minskad omfattning, gett ett årligt bidrag till verksamheten.

Denna jubileumsskrift har utarbetats av f.d. stadsrevisorn Ulf Nersing på uppdrag av Sjömanskyrkan i Norrköping. Syftet är att beskriva utvecklingen under 90 år. Det är författaren som svarar för innehållet i denna skrift.

**Lars-Ove Petersson Stening ("Osquar")
Ordförande, Sjömanskyrkan i Norrköping**

Innehåll

Sammanfattning	6
Sjömanskyrkan och Erik Perwe 1932-1942	7
Invigning av Sjömanskyrkan i Norrköping 1932	8
Bra samarbete mellan Sjömanshemmet och Sjömanskyrkan	9
Erik Perwe startar även Linköpings stiftsblad	9
Perwe anordnar studiegrupper för Sjömän	10
Perwes dotter Margaretha berättar	13
Perwe anskaffar Kyrkbåten	16
Erik Perwe blir kyrkoherde i Berlin	19
Sjömanskyrkan och Sigfrid Sigland 1942-1962	24
Svenska kyrkans teologi	25
Föreståndare och ordförande för Sjömanskyrkan 1942-1962	26
Svenska krigsseglare	26
Sjömanskyrkan i nya egna lokaler	31
Sjömansvården namnändras till Sjömansinstitutet	32
Den verkliga volontären Maria Fogelqvist	32
Så här tyckte två sjömän om Sjömanskyrkan 1949	34
Perioden 1942-1962 sammanfattas	36
Stora förändringar 1962	36
Sjömanskyrkan och Sven Jennerström 1962-1995	38
Större socialt engagemang	39
Inga fler stiftsadjunkter i Sjömanskyrkan	40
Sven Jennerströms 60 år inom Sjömanskyrkan	42
Handelsflottans Vålfärdsråd och Lennart Kronqvist	43
Lennart Wikland 1971-1995	45

Pastorn Jultomte	45
Perioden 1962-1995 sammanfattas	49
Till minne av Sven Jennerström	49

Sjömanskyrkan från 1995 till 2022 **52**

Samverkan med Sjömansservice	54
Sjömansklubben	55
Utvecklat samarbete mellan Sjömanskyrkan och Sjömansservice	57
Sjömanskyrkan i Norrköping	59
Det fanns gott om planerade aktiviteter - ett år av pandemi	64
Sjöfarten igår, idag och imorgon	66
Norrköpings hamn inför framtiden	69
Sjömansservice och Sjömanskyrkan	71

Bilagor **74**

Bilaga 1: Föreståndare och ordförande i Sjömanskyrkan	74
Bilaga 2: Sjömanskyrkans lokaler under 90 år	75
Bilaga 3: Sjömansmissionen före Sjömanskyrkan	78
Bilaga 4: Källförteckning	81
Bilaga 5: Sjömanskyrkans stadgar	82
Bilaga 6: Begrepp	87
Bilaga 7: Bilder och illustrationer	88

Sammanfattning

I denna jubileumsskrift behandlas tre viktiga perioder för Seamen's Mission - Sjömanskyrkan i Norrköping: Den första perioden omfattar de första 30 åren. Sjömanskyrkans föreståndare är en stiftsadjunkt som är anställd och finansieras av stiftet. Sjömanskyrkan samverkar nära med det frikyrkliga Sjömanshemmet. Stiftsadjunkten och Sjömanshemmets föreståndare delar på ansvaret för gudstjänsterna. I slutet av perioden läggs Sjömanshemmet ner och stiftet avskiljer inte längre någon stiftsadjunkt på grund av den allmänna prästbristen. De primära källorna för den första perioden är främst skriftlig dokumentation. Utöver dessa källor har värdefull information lämnats av forskaren Johan Perwe.

Den andra perioden omfattar också cirka 30 år. Sjömanskyrkans föreståndare är f.d. frälsningsofficerare som är anställda och finansieras av stiftet. En samverkan inleds med det som nu kallas Sjömansservice inom Sjöfartsverket. Den andra perioden bygger också på skriftliga källor. Lennart Wikland som var Sjömanskyrkans föreståndare under många år beskrev verksamheten noga. De skriftliga källorna har kompletterats med intervjuer av hedersordföranden Sven Jennerström och vice ordföranden Lennart Kronqvist samt experten Torbjörn Dalnäs.

Den tredje perioden omfattar även den cirka 30 år. Sjömanskyrkan arbetar med en levande och närvarande diakoni som ledljus. En nära samverkan sker med Sjömansservice när det gäller verksamhet, personal och lokaler. Sjömanskyrkan flyttade under denna period till Seamen's Club på Norra Promenaden 80. När det gäller gudstjänster hänvisas till övriga kyrkor i Norrköping. För den tredje perioden har primärt använts muntliga källor. De muntliga uppgiftslämnarna har främst varit ordföranden Lars-Ove Petersson Stening (Osquar) och föreståndaren Jenny Skantze Moscarda. Gemensamt för de tre perioderna för Sjömanskyrkan i Norrköping under 90 år är de omfattande fartygsbesöken med en levande och närvarande kristen diakoni som ledljus – ett hem långt hemifrån! Sjömanskyrkan bildades i form av en stiftelse 1932 och ombildades till en ideell förening 2004.

Sjömanskyrkan och Erik Perwe 1932-1942

Invigning av Sjömanskyrkan i Norrköping 1932

Under en följd av år bedrev Linköpings stift verksamhet bland sjömän i Norrköpings hamn - Sjömanskyrkan. De första 10 åren var det i nära samarbete med det som idag är Equmeniakyrkan (Norrköpings Sjömanshem) som hade föreståndaren pastor Josef Hawén just för denna uppgift. Den första sjömansprästen som stiftet avskilde för denna tjänst, var stiftsadjunkten Erik Perwe. Startåret var 1932. Det var på den tiden Linköpings stift som svarade för hela stiftsadjunktens lön m.m.

Vid invigningen av det nya Sjömanshemmet på Saltängsgatan 27 (f.d. Norra Strömmsgatan 27) i oktober 1932 deltog biskopen Erik Aurelius, stadsfullmäktiges ordförande, kyrkoherden, pastorn med flera. Dagen därpå inbjöds sjömännen till fest och påföljande dag även allmänheten. Så var Norrköpings nya Sjömanshem och Sjömanskyrkan invigt i Norrköping den 27 oktober 1932.

Norrköpings Sjömanshem 1932, Norra Strömmsgatan 27
Avfotograferat vykort, som finns på Norrköpings stadsarkiv

Bra samarbete mellan Sjömanshemmet och Sjömanskyrkan

I och med att Norrköpings Sjömanshem togs i bruk ordnades samarbetet mellan Sjömanskyrkan och Sjömanshemmet. Linköpings stift hade som redan påpekats avskilt stiftsadjunkten Erik Perwe och beslutat att hans väsentliga arbete skulle ägnas åt Sjömanskyrkan. För alla var det önskvärt att Perwes verksamhet lokaliseras till Sjömanshemmet. Perwe ansvarade för predikningarna två söndagar i månaden och Hawén för de två resterande söndagarna. På motsvarande sätt samarbetade de två kristna bröderna kring fester för sjömännen.

Stiftsadjunkten Erik Perwe

Erik Perwe startar även Linköpings stiftsblad

HJÄLP MOT TIDENS NÖD.
Mars. 11: 28-30.

Tidens nöd är djup och omfattande. Den framträdde på många sätt. Den gör sig dagliga förvarmen — är här och där all. Och när en man i lördags uttalar sådana åsikter som följande uttalande uttrycker att vi äro på väg mot identitetslöshet, då väcker förtroendet om sällna löstidens ordmen en mängd av grannar. Så väl är det tyvärr till. Vi behöfva oss tvärtom ännu mycket långt från identitetslöshet.

Tidens nöd har en annan sida. Det är den tidens nöd som den tidens. Det handlar om att göra en god tidnings nöd i världen. Den har många namn — vi nöd i den dagliga i våra tidningar. Den löser utvecklingen, fattigdom, sjukdom, sociala orättigheter m. m. — Men här ska vi i detta sammanhang inte nämna den, utan i stället ägna oss åt den tidens nöd. Vid en hastig utblick i världen handlar man inte om nöd — all nöd är en annan nöd.

Men man är inte bedragen sig. Ty under den så kallade identitetslöshet, under den glämska tiden av en hög lördagskvällen säger sig en hälsig och ärofullt glämsk.

Det är så enkelt som det är. Den förklaringsbara berättelsen övertar att så obehagligt mycket här i livet inte blev vad man väntade, inte införde den tiden. 2. Den djupa utvecklingslösheten vad det ser sig och som verkar ge en gläd eller lycka. 3. En nöd som långt och längre längre inte efter något annat och bättre — något, som kan ge livet mening och mål.

Någon har för inte länge sedan sagt: "Tidens stora lödande är respektlöshet och svindlande ångest. Ångest är svindlande av den respektlöshet, som är en så framträdande drag i hela tidens klymra. Det framgår också tydligt, ja tydligt, från de senaste årens och nästa förklarade utveckling."

Hösten 1933 var Erik Perwe även med och startade Linköpings stiftsblad. Som redaktör och ansvarig utgivare försökte han göra stiftsbladet till en samlande röst i kyrkolivet och de kyrkliga krafterna i stiftet. Perwe noterade i ett brev till biskopen att den som uttalade sig ofta drabbas av kritik. Perwe var inte rädd för kritik utan drev även kontroversiella frågor.

Linköpings stiftsblad

Enligt Bibel 1917 har Matteusevangeliet följande innehåll: Matteus 11:28-30

Kommen till mig, I alla som arbeten och ären betungade, så skall jag giva eder ro. Tagen på eder mitt ok och lären av mig, ty jag är saktmodig och ödmjuk i hjärtat; så skolen I finna ro för edra själar'. Ty mitt ok är mildt, och min börda är lätt.

Eller i modernare tappning:

Kom till mig, alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, så skall jag ge er vila. Ta på er mitt ok och lär av mig, ty jag är mild och ödmjuk i hjärtat. Då skall ni finna ro för era själar. Ty mitt ok är mildt, och min börda är lätt.

Perwe anordnar studiegrupper för Sjömän

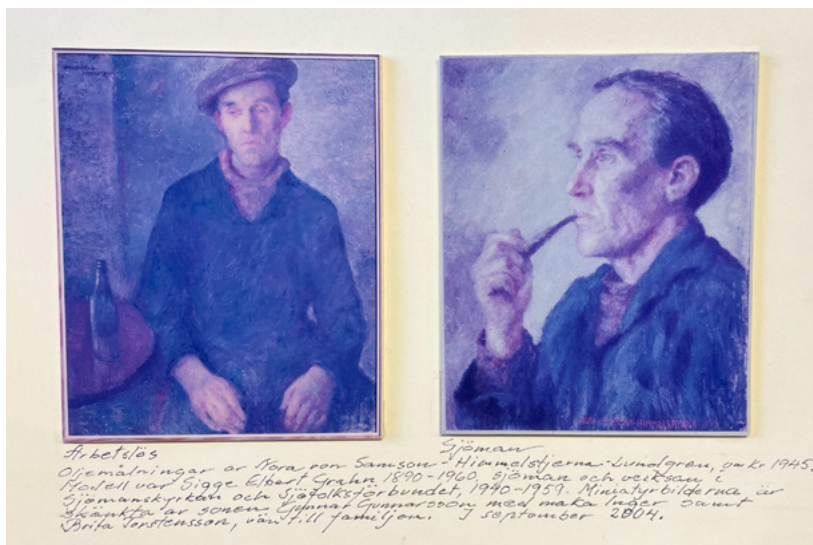
Erik Perwe gick in i tjänsten som stiftsadjunkt med inspiration och framtidsplaner. Under 1930-talet med svår arbetslöshet, tog Perwe på sig uppgiften som studieledare för flera sjömän som var arbetslösa och väntade på anställning i något fartyg. Ett flertal studiegrupper startades i vilka man studerade främmande språk och allmänbildande ämnen där Perwe var lärare. Samarbetet med Sjömanshemmet och dess föreståndare Josef Hawén fungerade mycket väl redan från starten.

Pastor Josef Hawén

Så här skriver föreståndaren för Sjömanshemmet Josef Hawén i sin redogörelse i mars 1934 efter det första hela verksamhetsåret:

Vad som utträttats kan inte framställas i siffror eller på annat sätt. Besöken i läsrummet uppgår till över 12 000. Tidningar av olika slag finns för de besökande. Omkring 600 brev har skrivits och 375 brev har mottagits. Skrivpapper har utdelats gratis. 60 möten och fester har hållits med omkring 2 700 deltagare. Aftonböna har hållits i regel varje afton och dessa har besökts av omkring 2 600 personer. 5 494 nattlogi har lämnats åt 328 personer. 400 fartygsbesök har gjorts för utdelning av skrifter och inbjudningskort till möten och fester.

Arbetslös och sjöman

Miniaturer av oljemålningar av Nora Von Samson-Himmelstjerna-Lundgren

Kaffe och mat har serverats på sjömanshemmet dels gratis och dels för mycket billigt pris. Detta har möjliggjorts genom att bagerier, affärsmän och enskilda skänkt diverse matvaror. Det har varit till god hjälp i kampen mot nöd och hunger bland de arbetslösa sjömännen. Ett stort problem för Sjömanskyrkan var alla arbetslösa sjömän under många år.

Genom Svenska Röda Korsets Upplysningsbyrå för sjömän har vi haft tillfälle att ge hjälp i 79 fall för lättare sårskador och liknande samt gjort 11 sjukhusbesök. Vi framför ett tack till Röda Korset.

Det enskilda årsmötet hölls i Betelkyrkan och offentlig årsbögård hölls i Sjömanshemmet. De traditionella julfesterna har genomförts som vanligt och har varit välbesökta. Tack vare offervilliga vänners omtanke har julkappar kunnat delas ut till alla besökande sjömän.

Sjömanshemmets syförening har varit flitigt verksamt och basaren gav ett gott resultat. Även musikföreningen har haft en bra verksamhet. Samarbetet med Sjömanskyrkan företrädd av pastor Perve har varit enbart angenämt. Perve med Sjömanskyrkans verksamhet understöder Sjömanshemmets arbete.

Sjömanshemmets dåvarande styrelse

För gott samarbete, för det förtroende och den uppoffrande kärlek, som kommit mig och övriga å Hemmet till del i arbetet från Hemmets styrelse, föreningar och enskilda framförs härmed ett varmt och innerligt tack. Vårt hopp och vår bön är att arbetet för våra bröder, som seglar på haven, skall bli känt och älskat av ännu flera, så den ekonomiska bördan kan lättas och andligt resultat kan vinnas i allt högre grad.

Perwe uppskattades av Sjömanshemmets styrelse och föreståndare. Efter några år blev Perwe till och med ledamot av Norrköpings Sjömanshems styrelse.

Perwes dotter Margaretha berättar

Erik Perwes egen dotter Margaretha Perwe gift Enström (1934-2007) skrev bland annat följande om Sjömanskyrkan, Sjömanshemmet och sin far Erik Perwe inför Sjömanskyrkans 50-årsjubileum den 19 oktober 1982.

Margaretha var bara tio år när fadern Erik Perwe dödsstörtade med Lufthansa på väg hem från Berlin till familjen i Norrköping inför julen 1944.

Familjen Perwe julen 1941. Äldsta dottern Margaretha står i mitten

Detta kort på familjen Perwe är från julen 1941. På bilden syns från vänster Margit, Märtha, Margaretha, Erik och Lill-Märtha. Yngsta dottern Gratia föddes först år 1943.

Margaretha var anställd i Svenska kyrkan som kyrkoskrivare och arbetade även som diakoniassistent. Hon var även aktiv i Kvillinge kyrkoråd och verkade som församlingens ombud i Svenska kyrkan i utlandet – SKUT samt var volontär i Sjömanskyrkan i Norrköping.

Jag har valt att i det följande återge Margarethas egen beskrivning av sin far Erik Perwe i lätt redigerat skick:

I slutet av 1930-talet bäddades på Sjömanshemmet 6 000 sängar per år och 26.000 besökare kom. Arbetslösheten bland sjöfolket var stor. Därför ordades årligen folkhögskolekurser tillsammans med Arbetarnas bildningsförbund (ABF) med Far som rektor och lärare.

Far insåg det stora behovet av en arbetskerets som ekonomiskt och genom personliga krafter kunde stödja Sjömanskyrkan. Visserligen fanns i Norrköping flera sällföreningar som verkade för sjömanskyrkan i utlandet och som också gav bidrag till arbetet i hemstaden, men det räckte inte till den omfattande verksamhet som utfördes i Sjömanshemmet och som stöddes även av frikyrkliga kretsar.

Fars arbete med att förbereda Arbetskeretsens tillkomst var många gånger ett svårt och otacksamt arbete, det var både motarbetat och misstänkliggjort. Så mycket större var då glädjen och tacksambeten över framgångar bland sjömännen.

Äntligen bildades vår Arbetskerets. Det skedde den 19 oktober 1936 vid ett möte i Hedvigs församlingshem. Arbetskeretsen kom att bli ett stort stöd för den betydelsefulla verksamhet som bedrevs av Linköpings Stiftsråd och Norrköpings Sjömanshem.

Enligt stadgarna skulle Arbetskeretsen vara en kristlig sammanslutning av män och kvinnor med ändamål att stödja sjömansvården i Norrköping. Styrelsen skulle bestå av åtta (8) personer. Ordföranden utsågs av Stiftsrådet. Den första styrelsen bestod av min Far som ordförande, Maria Fogelqvist vice ordförande, Ebba Ehbrenborg sekreterare, Tyra Furster vice sekreterare, Helena Göhle kassör, Gullan Gustafsson vice kassör, min mor Märtha Perwe och Ragnbild Klefbäck som husmödrar.

Årsavgiften i Arbetskretsen bestämdes till 1,50 kr. Antalet medlemmar var år 1937 hela 230 st och 15 år senare 400. På dessa 15 år inbringade bara medlemsavgifterna 10 000 kr. Men de största beloppen kom genom basarerna och den första gav 2 800 kr. Den genomfördes i Stadshuset den 17 mars 1937. Mycket folk kom och medlemmarna var väldigt nöjda över det fina resultatet.

Jag kan också nämna att 1935 besöktes Norrköpings hamn av 35 000 sjömän och 15 år senare var det 100 000. Samma år kom till Sjömanskyrkan 12 000 besökare. Besöksiffrorna har varierat över åren, men arbetsavgifterna har i stort sett varit desamma och alltid har Arbetskretsen varit till nytta för våra sjöfarande bröder.

Jag kan läsa i Fars dagbok den 17 januari 1938. Samling genomfördes med Arbetskretsen med 25 deltagare varav 13 nya. Nu är det över 200 medlemmar. Det är en härlig Arbetskrets.

Under årens lopp har Arbetskretsen bytt lokal många gånger. Från början samlades man i Hedvigs församlingshem och sedan på Sjömanshemmet. En kort tid användes biljardrummet på Sjömanshemmets vind. Dit ledde en brant och obehövlig trappa. Trots detta trivdes alla mycket bra.

1942 kunde Sjömanskyrkan (Sjömansinstitutet) öppna sina egna dörrar för sjömän i den här våningen på Saltängsgatan 25. Då bestod den av två små rum och köke inrymt i en garderob. Husmödrarna i styrelsen stod för alla slags servering både vid Arbetskretsens möten och vid samkvämen för sjömän. Ibland hjälpte sjömännen till. Många kockar har stått och kokat kaffe i den lilla, trånga kokvrån och serverat kaffe till både damer och mässpojkar.

En närmare kontakt mellan Arbetskretsens medlemmar och sjöfolket knöts då de började inbjuda sjömännen på Sjömanshemmet till kaffeborden. Sådana kvällar ökade ju intresset för uppgiften att arbeta för sjömännen.

Torsdagssamkväm för sjömän och deras familjer startade. Det kunde vara företrädare för upp till sju nationer samlade. Sjöfolket behövde sitta och prata med människor utanför sin egen krets. Allsång, lekar, föredrag, filmvisning och frågesport fyllde ofta kvällsprogrammet. Varje samkväm avslutades med aftonbön och psalmsång.

Julfesterna i gamla tider på Sjömanshemmet hade något visst över sig. Julen 1938 kom indianmissionären Menton från Boston som var klädd i sin dräkt som hedersbövding med en imponerande fredspipa i handen och berättande om sitt liv bland indianerna. Han avslutade med att dela ut årets julklappar. Nästa år kom ett följe föreställande havsguden Ägir med döttrar. Döttrarna hjälpte tomten med julklappsutdelningen. Över hundratalet sjömän som var där blev så begeistrade att de följde efter när Ägir och hans följe gick ut ur salen. Far fick aldrig tillfälle att avsluta den festen.

Vid luciafesterna hände det ibland att sjömännen själva agerade Lucia med tärnor. Längre fram blev sjömännen uppvaktade av Lucia i deras egen miljö – på deras sotiga båtar. Man började klockan 3 på morgonen och kunde hinna med 10 båtar med 250 man. Det första Luciatåget i Norrköpings hamn gick 1949 och den traditionen fortsätter ännu.

I slutet av 1939 började Far en verksamhet bland krigsflottans folk i Arkösund. De hade inte stora möjligheter till sysselsättning under fritiden. Far tyckte då att något borde göras för dem när de låg i hamn. Fyra medlemmar ur Arbetskretsen skapade ett lärum i Arkösunds skola. Där fanns nu också ett bibliotek med böcker från Sjömanskyrkans bibliotek. Sällskapsspel av olika slag anskaffades och samkväm anordnades varje vecka. Vid invigningen av lärummet var det fullt hus.

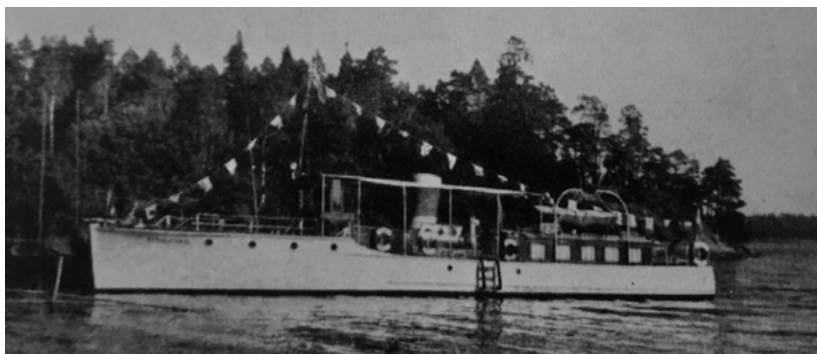
Det var hög stämning och krigsflottans folk visade stor tacksambet. Tyvärr fanns det inga pengar för ändamålet utan Far fick gå omkring och be om bidrag och även skriva tiggARBREn. Det var han duktig på. Han var också på Radiotjänst angående en insamling till de inkallade. Hur det gick med den insamlingen är inte känt. Men man kan läsa i dagboken att Far var mycket orolig för den andliga hemlösheten hos de inkallade sjömännen.

Perwe anskaffar Kyrkbåten

Det var stiftsadjunkten Perwe, Arbetskretsens självskrivne ordförande, som höll i trädarna, instruerade och inspirerade. Det var inte bara de aktiva sjömännen som togs hand om av Erik Perwe. Folket ute på öarna i skärgården fick också besök av Norrköpings sjömanshem. För att lätt ta sig ut till öarna

inköptes en båt som kallades Kyrkbåten. Med denna båt företogs regelbundna turer i skärgården under sommaren, för att bland de fast boende sprida det kristna evangeliets budskap.

Barnbarnet Johan Perwe skriver också att intresset för kyrkbåten var stort. Erik Perwe får epitetet Svenska kyrkans första seglande predikant – ecclesia navigans – under sommarmånaderna genomförs årligen 70-80 gudstjänster i skärgården. År 1940 omöjliggjorde krigsransoneringen av olja och drivmedel en fortsatt verksamhet. Även vår hedersordförande Sven Jennerström (1929-2021) berättade om den välkända Kyrkbåten år 2020 dvs. hela 80 år senare.

Kyrkbåten II. Under 1938 anskaffas en passbåt från Broströmlinjen

Verksamheten på Sjömanshemmet liknar det ena året efter det andra enligt Styrelsen för Norrköpings Sjömanshem år 1942. Många välkända ansikten finner man i läsrum och skrivrum år efter år. Men till Sjömanshemmet kommer också sjömän i hamnen. De trivs gott på hemmet där de har tillgång till böcker, tidningar och sällskapsspel. Här kan sjömannen om han så önskar finna en stunds ro och vederkvickelse efter ett ansträngande och farofyllt arbete på havet.

Sjömanshemmet har under åren varit flitigt besökt enligt verksamhetsberättelserna. Logementsrummen har nästan ständigt varit fullbelagda. Gudstjänsterna och festerna, särskilt julfesterna, har samlat många sjömän. Det är

ju svårt att i dessa tider bjuda sjömännen på lekamlig välfägnad, men även i det hänseendet har Sjömanshemmet gjort, vad det förmått.

Det huvudsakliga arbetet på ett Sjömanshem vilar på dess föreståndare enligt verksamhetsberättelserna. Sjömanshemmet har under 13 år på den viktiga posten haft pastor Josef Hawén. Men han är nu borta. Den 29 april 1942 avled han helt hastigt och lämnade familj, sjömän och sjömäns vänner i djup sorg och saknad. Pastor Hawén gick helt upp i sitt arbete för sjömännena. Hans varma hjärta som så älskat sina bröder från havet brast helt hastigt. Alltid villig och redo att tjäna och bringa hjälp där det behövdes, sådan var pastor Hawén. I denna årsberättelse vill styrelsen frambringa ett varmt tack. Han är i ljust minne bevarad bland oss.

Genom välvilligt erbjudande från biskopen fick vi förmånen att som tillförordnad föreståndare få förre sjömansprästen, stiftsadjunkten Nils Hultgård intill den 1 oktober 1942. Styrelsen tackar pastor Hultgård för vad han i en brydsam tid utträttat för Sjömanshemmet. I sin prästerliga gärning verkar han fortfarande bland våra sjömän 1942.

Nils Hultgård var tidigare sjömanspräst i hamnstaden Stettin. I tjugio år tillhörde han Sjömanskyrkans styrelse 1942-1962. Först var Hultgård vice ordförande och sedan utsågs han till ordförande i styrelsen.

*Nils Hultgård
Kyrkoherde i St. Johannes
1956-1968*

Nils Hultgård tillhörde Sjömanskyrkans styrelse 1942-1962.

Erik Perwe blir kyrkoherde i Berlin

I augusti 1942 lämnade Erik Perwe arbetet bland våra sjömän. Då tillträdde han kyrkoherdebefattningen i Svenska Viktoriaförsamlingen i Berlin. Ända sedan vårt nya Sjömanshem togs i bruk har han stått sida vid sida med pastor Hawén på Sjömanshemmet. Som två trogna bröder hade de i fullt samförstånd förrättat sina tjänster i sjömansmissionen. Tack för allt arbete!

Som husmor i sjömanshemmet tjänstgjorde fru Elvira Hawén till den 1 oktober 1942. Hennes arbete som husmor under de många åren kan inte nog uppskattas. Vi tackar henne för osparade möda i hjälparbetet med sjömännen.

Till ny föreståndare för sjömanshemmet antog styrelsen pastor David Eklund från Ramdala i Blekinge. Den 1 oktober 1942 tillträdde han befattningen och hans fru Ester Eklund blev då hemmets husmor. I dessa två anser vi oss ha fått värdiga efterträdare till pastor och fru Hawén. Vi hälsade dem välkomna i tjänsten och måtte Gud välsigna deras gärning. På Sjömanshemmet var det självklart med ett föreståndarpar.

Det visade sig snart att det var omöjligt att helt ersätta ”brödraparet” Perwe och Hawén. Enligt min personliga bedömning var Erik Perwe den bästa tänkbara andlige ledaren för Sjömanskyrkan i Norrköping 1932-1942. Samtidigt måste hans arbetsbelastning ha varit mycket hög med alla insatser för Sjömanskyrkan, kyrkbåten, stiftsbladet, örlogsflottan i Arkösund, Israelmisionen och kampen mot nazismen. Till allt detta kom omsorgen för familjen med de fyra döttrarna.

När Erik Perwe lämnade Sjömanskyrkan 1942 överlämnade Perwe en gåva bestående av insamlade medel i Linköping stift på 1 500 kr till Sjömanshemmet enligt följande dokument. Det beloppet motsvarar 31 564 kr i dagens penningvärde, år 2020.

Till

Styrelsen för
Norrköpings Sjömanshemms
Missionsförening.

Då jag med det gamla året
frånträder min officiella tjänst i Sjömans-
värdet, får jag härmed till Styrelsen över-
lämna kr. 1.500:- kr., insamlade i skilda
församlingar i Linköpings Stift, och är det
min önskan, att 1000:- kr. användes för värmens
bevarande i Sjömanshemmet och de övriga 500:-
för inköp av nödvändiga inventarier, porstlin o.dyl.
Samtidigt tillänskar jag Sjömanshemmets Styrelse,
föreståndare och verksamhet Guds rika välsignelse
för det nya året 1942.

Norrköping den 3/1 1942

Eder tillgivne

Eric Barwe.

Apg. 20:24.

Gåva till Sjömanshemmet

Apg. 20:24 = Apostlagärningarna 20:24 har följande innehåll enligt Bibel
2000:

*Men jag anser inte att mitt liv har något värde för mig; jag vill bara fullborda mitt
lopp och det uppdrag som jag har fått av herren Jesus: att vittna om Guds nåderika
evangelium.*

Genom särskilda cirkulär har Sjömanshemmets styrelse vänt sig till ett större antal rederier, som har fartyg i trafik till Norrköpings hamn med anhållan om bidrag till Sjömanshemmet. En del gåvor har också därigenom kommit hemmet till godo. Att finansiera en helt avgiftsfri Sjömanskyrka var svårt redan 1942!

Under andra världskriget ledde kyrkoherde Erik Perwe ett hemligt nätverk för förföljda judar och politiska flyktingar vid Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin. Dag och natt bistod medarbetarna jagade människor med mat, skydd och logi. Identitetshandlingar förfalskades och flyktingar gömdes. Erik Perwe samarbetade även med tyska motståndsmän. Kyrkoherde Erik Perwe fick aldrig fullfölja sin gärning. Han omkom den 29 november 1944 när trafikflygplanet från Lufthansa mellan Berlin och Stockholm sköts sannolikt ned av tyskarnas krigsflotta strax söder om Falsterbo.

Om detta och mycket mer skriver barnbarnet Johan Perwe om sin egen morfar i boken Livräddare - Bombprästen Erik Perwe på uppdrag i krigets Berlin. Boken kan varmt rekommenderas och den finns i Sjömanskyrkans bibliotek. Perwe sa redan 1925 till sin blivande fru Märtha (1901-1979): ”Väljer du mig, då väljer du stormen”.

Det bör noteras att av Sjömanskyrkans totalt 15 föreståndare från år 1932-2022 finns endast fotografiet av Erik Perwe upphängt i Sjömanskyrkans andaktsrum.

Boken Livräddare, skriven av Johan Perwe,
gavs ut på Carlssons förlag 2018

Erik Perwe utnämndes till kyrkoherde i Svenska Victoriaförsamlingen, en utnämning som de tyska myndigheterna var mycket nöjda med. Perwe var ung och lätt att påverka, trodde man. Erik Perwe valde att fortsätta och utveckla den avgående kyrkoherden Birger Forells arbete och kontakt med motståndsrörelsen. Perwe lär ha sagt att det inte är svårt att få människor till kyrkan, men det är svårt att få dem härifrån med ny identitet. I sitt samarbete med tyska hjälparbetare och regimotståndare förfalskade han identitetshandlingar och intyg. Kyrkans tomt var på sätt och vis svenskt territorium, men bevakades av Geheime Staatspolizei (Gestapo), den hemliga polisen. Kyrkans medarbetare fick hela tiden tänka sig för i predikningar, brev och telefonsamtal för att inte avslöja sina sympatier eller sin medverkan i det illegala hjälpnätverket. Den 29 november 1944 reste Perwe till Sverige för överläggningar, men han kom aldrig fram. Planet han flög med sköts ned och alla ombordvarande omkom.

Söndagen den 10 december 1944 anordnade Hedvigs församling i Norrköping en minnesgudstjänst för Erik Perwe. Kyrkoherden i Matteus församling Sam Thysell underströk i sitt minnestal över Eriks Perwe följande:

Erik Perwe älskade icke så sitt liv att han aldrig drog sig undan de offer som tjänsten krävde. Och han räknade säkert med att döden i det riskfyllda liv som han levde när som helst kunde möta honom. Men det avskräckte honom inte. Det gjorde honom blott så mycket ivrigare att verka Guds verk medan det varade.

År 1999 restes ett minnesmärke över Erik Perwe vid Hedvigs kyrka.

I andra världskrigets mörka tid utförde Erik Perwe som kyrkoherde i svenska Victoriaförsamlingen i Berlin en humanitär insats av oskattbart värde. Han räddade hundratals hotade och förföljda, främst judar, undan nazisternas terror och förintelse. Perwes livsverk hedras genom ett symboliskt konstverk, skapat av skulptören Bianca Maria Barmen vid Hedvigs kyrka. Skulpturen restes 1999 och vill även inspirera till humanitärt handlande i vår tid och i framtiden samt vara en stimulans i den ständigt pågående kampen mot våld och förtryck.

Omnia Gratia - Allt av nåd.
Konstnären Bianca Maria Barrens minnesmärke över prästen Erik Perwe står utanför Hedvigs kyrka i Norrköping sedan 1999

År 2007 tilldelades Erik Perwe postumt den israeliska utmärkelsen ”Righteous Among the Nations”, en utmärkelse av staten Israel för icke-judar, som med risk för eget liv skyddade judar under andra världskriget.

Makarna Perwe vilar idag i Krematorielunden i Norrköping. På Erik Perwes dödsdag, den 29 november 2021, besökte representanter från Sjömanskyrkan i Norrköping graven för att nedlägga en krans och tända ljus. i samband med Erik Perwes dödsdag

Sjömanskyrkan och Sigfrid Sigland 1942-1962

Sigfrid Sigland föddes 1890 och dog 1989 i Östra Eneby församling. Efter studentexamen i Norrköping 1909 utexaminerades han som folkskollärare i Göteborg 1910. Han arbetade därefter som lärare vid Göteborgs folkskolor 1910-1911 innan han fortsatte sina studier. Sigland avlade teologie kandidatexamen och prästvigdes 1920. Sigland var sjömanspräst i London 1923, i Melbourne 1926–1931, i Antwerpen 1932 och i Riga 1939. Sigland var sekreterare i Svenska kyrkans sjömansvård i Uppsala 1931-1933. Han var ordförande i Sjömanskyrkan i Norrköping 1943-1958 och blev slutligen prost i Östra Eneby församling. Sigfrid Sigland efterträddes som ordförande av Nils Hultgård som tidigare varit vice ordförande i Sjömanskyrkan.

Målning föreställande
Sigfrid Sigland

Svenska kyrkans teologi

Svenska kyrkans teologi är till stor del präglad av den evangelisk-lutherska traditionen, där en viktig grundpelare är tillgängligheten till Gud. Luther predikade att vi skulle få läsa Bibeln på vårt eget språk och själva tolka och ta ställning till det som står där. Han lärde ut att inom oss människor rymms både det onda och goda. Ändå behöver vi inte göra något för att vara nära Gud, alla har tillgång till förlåtelsen. Att vår kyrka är evangelisk innebär att vi bygger vår lära på evangeliet, det glada budskapet som sätter Jesus i centrum för vår tro.

Källa: Svenska kyrkans webbplats 2020.

Föreståndare och ordförande för Sjömanskyrkan 1942-1962

Efter Erik Perwe kom Nils Hultgård som stiftsadjunkt i Sjömanskyrkan 1942. Både Perwe och Hultgård arbetade med folkhögskolekurser under arbetslöshetstiden 1933-1943 för sjömännen i samarbete med ABF. Nils hade tidigare varit biträdande pastor i Stockholms Stadsmission och sjömanpräst i hamnstaden Stettin. På samma sätt som Sigland återvände Hultgård till Sverige under andra världskriget. Uppbrottet kom hastigt från Stettin. Hultgård råkade ut för Gestapos misstankar och förklarades icke önskvärd i Tyskland 1941.

Svenska krigsseglare

Krigsseglare kallas besättningsmän på handels- eller fiskefartyg som seglat i ett krigsområde. Benämningen används oftast för sjömän i handelsflottan under andra världskriget. Under andra världskriget dog cirka 2 000 svenska sjömän då cirka 270 fartyg sänktes. Det bör noteras att även sjömän inom örlogsflottan var krigsseglare som seglat i ett krigsområde.

Svenska fartyg fraktade bland annat järnmalm på Östersjön till Tyskland under andra världskriget och återförde koks och stenkol. Risken att bli torpederad, bombad, beskjuten, eller segla på en mina, var hög. Sjömännen hade krigsrisk ersättning för att de verkade i särskilt farliga zoner och hamnar – men de sjömän som inte var nöjda med villkoren för ersättningen seglade med andra nationers fartyg. Värnpliktiga i örlogsflottan fick endast sedvanlig dag ersättning.

När andra världskriget var i full gång gick malmtransporter och transitttrafik med tyska soldater i konvojer i Östersjön till Tyskland. Detta var inte populärt i Ryssland och England så konvojerna måste skyddas av Sveriges örlogsflotta och flottans män. Vid Horsfjärdskatastrofen 1941 dödades 33 av örlogsflottans män som normalt skyddade handelsflottans män i konvojerna. Fortfarande är orsaken till denna katastrof oklar.

Minneshögtid över jagarolyckans offer, Horsfjärden, 17/9 1942. Ett år efter händelsen.

År 1939 slöt parterna ett avtal om krigsriskersättning i olika zoner och hamnar. Avtalet innebar att ju farligare zon desto högre krigsriskersättning. Ersättningen utgick den tid fartyget befann sig i respektive zon, med undantag för liggetid i neutral hamn. Den högsta ersättningen, 300 procent av lönen, utgick på den så kallade ”dödsfarten” till Nordtyska hamnar samt Rotterdam under de två sista krigsåren.

En annan bestämmelse stadgade att ersättningen upphörde när ett fartyg förlist. Den som drivit omkring länge på en flotte var alltså inte ersättningsberättigad. Missnöjet med krigsriskersättningen gjorde att många svenska sjömän mer eller mindre varaktigt seglade i andra nationers fartyg där hela krigsriskersättningen betalades ut med månadslönen.

Många sjömän som under kriget hamnat väster om den tyska Skagerrakspärren upplevde absurda situationer vid hemkomsten. Några som försökte få ut sin krigsriskersättning fann att kontot tömtes av skattemyndigheterna som resultat av skönstaxering till följd av utebliven självdeklaration. En självdeklaration som sjömännen utanför spärren omöjligt kunde lämna in.

I andra fall möttes man av polisen för att man uteblivit från värnpliktens grundutbildning.

Myndigheterna lade också ner stor kraft på att så snabbt som möjligt driva in skulder från sjöfolket. När överlevande från m/s Erik Frisell, sänkt av tyska U37 den 19 maj 1940, kom till Sverige väntade personer från överståthållarämbetet i Stockholm och överlämnade indrivningskvitto till de som utomlands inte haft möjligheter att betala sina skulder.

Offentligt finansierad krishantering av sjöfolkets upplevelser, exempelvis efter större konvojslag eller lång tid i livbåt existerade inte under andra världskriget. Många kom att döva sin ångest med sprit. Krigsseglare som var alkoholister blev därmed en fråga för sjömanskyrkan, handelsflottan och örlogsflottan under många år även efter kriget.

Sjömanskyrkan och Sjömanshemmet bedrev tillsammans kristen diakonal verksamhet och krishantering för krigsseglare under och efter andra världskriget. Denna verksamhet fortsatte även minst 45 år efter andra världskriget. Både mat och logi samt annan service erbjöds de som besökte den kristna sjömansvården på Saltängsgatan i Norrköping. Numera finns inte längre någon krigsseglare som fortfarande är yrkesverksam i handelsflottan eller i örlogsflottan.

Sedan sjömän från fartyget Ningpo kommit till Sverige efter att ha varit internerade i Kina under fyra år, startade Aftonbladsjournalisten Börje Heeds dokumentärroman ”SOS...Ningpo” den första påtagliga debatten om krigsseglarnas öde. Samtidigt pågick en rättsprocess som startats 1946 av Svenska sjöfolksförbundet, med advokat Henning Sjöström som förbundets juridiska ombud, för att ge Ningpo-männen ersättning.

Den allmänna opinionen och framstötarna hos regeringen gjorde att man 1952 betalade ut en viss summa till Ningpo-männen för psykiskt lidande och man avskrev även tidigare skulder. Ytterligare en utbetalning gjordes till besättningen 1959. I liknande fall i de nordiska grannländerna dröjde det bara omkring ett år efter krigsslutet innan ersättning betalades ut.

I mitten av 1990-talet beslöt regeringen efter påtryckningar från flera håll, bland annat efter Maj Wechselmanns dokumentärfilm ”Rapport från

de drunknade och de glömda”, att officiellt hedra de svenska krigsseglarna. Ett upprop genomfördes för att få kontakt med ännu levande krigsseglare, vilka skulle få en personlig tackgåva från svenska staten i form av minnesboken ”Krigsseglare” med sitt eget namn tryckt på omslaget. Boken bestod av dokumentärt material sammanställt av Terje Fredh, som i många år hade dokumenterat krigsseglarnas upplevelser.

Sjömanskyrkan i Norrköping har numera filmen ”Rapport från de drunknade och de glömda” tillgänglig för sina medlemmar och samarbetspartners. Filmen är väl värd att se för att öka förståelsen för Krigsseglarnas utsatthet under och efter andra världskriget. Ett referensexemplar av boken Krigsseglare finns i Sjömanskyrkans bibliotek.

Min bror Bo Nersing skriver:

Om jag inte minns helt fel så måste i vart fall vår farbror Henning vara krigsseglare som steward. Han arbetade ju åt REX-rederierna som fraktade järnmalm på Östersjön. Vår egen far Erik Nersing var maskinchef på svenska örlogsfartyg och han var den som höll ett minnestal över de omkomna kamraterna vid begravningen efter den hemska jagarsprängningen vid Horsfjärden. Med den definition du ger så var han också krigsseglare.

Boken Krigsseglare

Boken Krigssegelare hade en redaktion som utgjordes av Stiftelsen Sveriges Sjömanshus, Handelsflottans Kultur- och Fritidsråd, Sjöfartsverket och Tre Böcker Förlag.

Krigssegelarnas minnesmärke finns idag på Lilla Bommen framför barken Viking i Göteborg. Totalt avled cirka 2000 svenska krigssegelare under andra världskriget. I SVT-serien Atlantic Crossing behandlas 2021 denna tragedi för Norge och Sverige.

Den 6 september 1997 hölls en stor ceremoni vid Stenpiren i Göteborg där hela kollektivet av krigssegelare uppmärksammades. 900 personer var på plats, berättade Torbjörn Dalnäs, författare och sjöfartsprofil från Göteborg, som föreläste på Sjömansklubben i Norrköping. Därefter har Sjömanskyrkan och Sjöfartsverket varje år hedrat dessa offer vid ceremonier i svenska hamnar.

Krigssegelardagen uppmärksammas 2019, vid Estoniamonumentet i Norrköping

Vi har inget eget krigssegelarmonument i Norrköping så vi träffas istället vid Estoniamonumentet för andakt säger Sjömanskyrkans föreståndare i

Norrköping. Minnesdagen fortsätter efter ceremonin i Carl Johans park på Sjömanskyrkan och Sjömansklubben. Arrangörer är Sjömanskyrkan, Sjömansservice, Flottans Män och Skeppare Societeten med ekonomiskt stöd av Stiftelsen Sveriges Sjömanshus.

Sjömanskyrkan i nya egna lokaler

1942 flyttade Sjömanskyrkan till sina nya egna lokaler på Saltängsgatan 25 (f.d. Norra Strömmsgatan 25). Efter fyra år som föreståndare tillträdde Nils Hultgård komministertjänsten i S:t Olai församling och blev sedan Norrköping trogen till sin död 1979. Biskop Aurelius skrev i sin minnesteckning över Nils Hultgård följande: Det var bland sjömän och andra fria och okonstlade människor han kände sig hemma. Här kom hans människointresse och själavårdsnit till sin rätt. I tjugo år tillhörde Hultgård arbetskretsens styrelse.

1946 kom Martin Angser som föreståndare. Både Nils Hultgård och Martin Angser fortsatte Erik Perwes arbete. Angser fick vara med och genomföra de stora förändringarna i lokalfrågan. Martin var initiativrik och musikalisk. Det betydde mycket för arbetet. Samma år 1946 kom den förste assistenten Gunnar Holgård. Han möblerade, snickrade och möblerade med stor entusiasm och uthållighet.

Byggnaden på Saltängsgatan 25 i nutid

Sjömansvården namnändras till Sjömansinstitutet

År 1947 ändrades namnet på väggen till ”Sjömansinstitutet – Norrköpings kyrkliga sjömansvård.” Det fanns nu ett behov att formalisera styrelsearbetet eftersom Sjömanskyrkan hade egna lokaler, en egen föreståndare med en assistent. Detta gjordes bland annat i ett dokument till Handelsflottans välfärdsråd 1947 om en interimsstyrelse.

De namn som nämns i uppgiftsformuläret är utöver de tre männen Sigland, Hultgård, Angser även fröken Maria Fogelqvist. Maria var dotter till kyrkoherden J. P. Fogelqvist i Hedvigs församling och syster till författaren Torsten Fogelqvist. Hon växte upp i Hedvigs prästgård med utsikt över strömmen. Enligt brodern Torsten gjorde hamnen och sjöfarten tidiga och starka intryck på Maria och detta släppte aldrig greppet om henne.

Den verkliga volontären Maria Fogelqvist

När fröken Maria Fogelqvist återvände till Norrköping 1936 som pensionerad telegrafkommissarie blev Sjömanskyrkan hennes arbetsfält. Hon blev sjömännens goda fe, hon kallades ”frun i skåpet” av sjömännen, när de kom för att låna böcker i biblioteket. Böckerna fanns i en liten skrubbe under en trappa i Sjömanskyrkan. Maria skapade med tomma händer, hon offrade pengar och tiggde ihop böcker. Så småningom fick hon ett litet anslag från Arbetskretsen i Sjömanskyrkan. Mer än 1 300 böcker samlade hon in. Alla böcker var av god kvalité och med betydande innehåll. Vad Maria utförde måste betecknas som en betydelsefull kulturgärning i Sjömanskyrkans tjänst. Sjömännen kände att de i henne hade en vän. Hon förstod sjömännen.

Maria Fogelqvist

I bibliotekariens berättelse skrev Maria Fogelqvist ”frun i skåpet” om sitt kära och välbesökta bibliotek på följande sätt:

Bibliotekariens berättelse

Kunde man göra statistiska siffror levande och få dem själva att tala, då det gäller boken och läsaren, skulle Sjömanshemmets bibliotek ha så mycket att berätta, att det inte tillnärmelsevis kunde rymmas i en kort årsberättelse för bibliotekets verksamhet. Från våra boklänarens sida uppenbara sig många nyanser i deras inställning till böckernas värld, allt ifrån dem, som endast söka sig några minuters förströelse genom spännande äventyrsberättelser eller önska se andra människöden upprullande framför sig i boksform med romantikens skimmer eller realismens skuggor och dagrar över sig allt intill dem, som loda djupare i samhällsproblemen och vilja ha dem belysta från olika synpunkter. Många söker förströelse och nöje att även i boken fara jorden runt eller skaffa sig kunskap i ett visst ämne. Andra åter - eburu ett fåtal - söka i hyllfacket för religion och filosofi efter någon bok, som skulle kunna orientera dem en liten smula i de inre livsfrågornas labyrinter.

Så här skrev Maria Fogelqvist i sin dikt till minnet av de femton första åren i Sjömanskyrkan år 1947:

*Vi har under året smitt en lång kedja,
Inom vars länkar syftet är att förbedja,
Att hjälpa och att stödja den våra bröder,
Som havets vågor föra fram mot öster, väster, norr och söder.
Om ock vårt anspråkslösa verk ej synlig frukt har givit,
Så har hos oss förtröstan, mod och hopp förblivit.
Ty med Guds hjälp vi framgent skola hålla samman
Och ständigt söka vårda glöden under fyrbåksflamman.*

Så här tyckte två sjömän om Sjömanskyrkan 1949

Två sjömän har ordet

Motorman Roland Martinell, Härnösand:

Jag är ej en "oldtimer", men det har ändå gått tre julhögtider mellan den sista julen hemma och den jag nu firade å Norrköpings Sjömansinstitut. Man måste säga att gammalt sjöfolk gått miste om mycket vid en jämförelse förr och nu. Vänligt bemötande, trevliga lokaler, tillfälle till läsning, brevskrivning m.m. Förståelse och hjälp vid behandling av sociala frågor, studier o.d. Varför jag skriver detta? Jo, för att med ett enkelt tack visa min uppskattning över det arbete som nedlägges för sjöfolkets trivsel i hamn.

Jungman Marcus Olofsson, Norrköping:

Sjömansinstitutet gillar jag framförallt därför, att man här får komma och gå fritt, utan något som helst tvång, vilket gör, att man känner att lokalerna är som ens egna. Samkvämen äro särskilt värdefulla då de ofta på programmet ha skiftande föredrag fulla av liv. Sällskapsspelen och i första hand bordtennis ger i vardagslag den bästa avkopplingen, men vi grabbar skulle med glädje hälsa möjligheten att slippa behöva gå ut på stan för att fika, utan här får köpa en kopp kaffe.

Föreståndaren Martin Angser redogjorde utförligt för finansieringen av Sjömanskyrkan 1948. Utöver föreståndarens lön som bekostades av stiftet kan följande poster nämnas: Gåvor och anslag, kollekt, gåvor till sjömannens julfirande, sjömansvårdsutskottets kassa, andra gåvor i natura och julklappar till sjömännen. Det mest anmärkningsvärda är att varken Norrköpings stad eller Norrköpings hamn lämnade några bidrag år 1948. Redan på den tiden fick Sjömanskyrkan ett stort bidrag från Emelie Bergströms donationsfond.

De 220 medlemmarnas bidrag på 3 kr/st uppgick 1948 till 660 kr. Det motsvarar 12 744 kr år 2020.

År 1950 blev pastor Sture Tisell Sjömanskyrkans föreståndare. Nytt vaktombyte blev det 1953 då Göran Grefbäck blev stiftsadjunkt och föreståndare. I samband med Sjömanskyrkan 60-årsjubileum höll Grefbäck ett intressant tal om utvecklingen fram till 1992. Pastor Hans Glimborg blev den nye assistenten. Under deras tid fick Sjömanskyrkan kök och expedition m.m. Sjömännen ställde sina starka nävar till förfogande. De rev kakelugnar, snickrade och målade. Även Tisell, Grefbäck och Glimborg var duktiga att arbeta med sina händer och gladdes över resultaten. Samarbetet med Sjömanshemmet fungerade bra enligt verksamhetsberättelsen för år 1955.

Utdrag ur verksamhetsberättelsen för år 1955

Antalet till Norrköpings hamn ankomna fartyg var under året 4.880 vilket innebär en ökning med 380 i jämförelse med föregående år. Tonnaget har varit 2.790.736 d.w. d.n.s. det största som någonsin varit i Norrköpings hamn, de flesta dock tankfartyg. Antalet utländska fartyg har ökat, mest tyskar och holländare. Dock har antalet på- och avmönstringar varit normalt. Sälunda uppgick antalet avmönstringar till 1.209 jämfört med 1.081 föregående år.

Läs- och skrivrummen ha flitigt besökts av sjömännen från skilda nationer; de skandinaviska har dock självklart varit i majoritet. Samvaron på hemmet har präglats av god ordning. I läsrummet finnes tillgång till ett större antal tidningar och tidskrifter, vilka delvis av redaktioner och en del enskilda personer gratis ställts till förfogande. I skrivrummet tillhandahålls skrivmateriel gratis.

Gudstjänster, åtföljda av samkväm, ha i regel hållits varannan söndag (dock icke under sommarmånaderna). Vid dessa tillfällen har olika musik- och sångföreningar medverkat. Som talare har bland annat medverkat pastorerna från frikyrkeförsamlingarna i staden.

Samarbetet med den kyrkliga sjömansvården, som svarar "Sjömansinstitutets" verksamhet, har varit mycket gott. Sjömansinstitutet svarar för gudstjänsterna varannan söndag, vilka åtföljs av samkväm.

1957 övertogs rodret av pastor Nils-Erik Adérn och 1959 vikarierade kyrkoadjunkt Bertil Eidestedt tills den nya stiftsadjunkten Olof Nilsson tog befälet.

Perioden 1942-1962 sammanfattas

Gemensamt för denna period var normalt att både stiftsadjunkterna och ordförandena var prästvigda i Svenska kyrkan. Stiftsadjunkterna var ofta unga och oerfarna och ordförandena var normalt äldre och erfarna. De sju stiftsadjunkterna kom och gick som föreståndare i Sjömanskyrkan. För kontinuiteten i verksamheten svarade de två gamla sjömanspräster Sigfrid Sigland och Nils Hultgård samt inte minst fröken Maria Fogelqvist. Sigfrid och Nils hade båda arbetat många år som sjömanspräster i Svenska kyrkan i utlandet. Ingen av de sju stiftsadjunkterna hade ens varit sjömän. Maria var ett utmärkt exempel på en volontär med skinn på näsan inom Sjömanskyrkan.

Om någon ung och oerfaren stiftsadjunkt ville göra en förändring kunde Maria svara: Så här har vi alltid gjort. Det finns ingen anledning till förändring! Den nye stiftsadjunkten visste då att trion – det gamla gardet i styrelsen – instämde i detta! En av stiftsadjunkterna ”lydde inte” och han blev avskedad. Både Sigland och Hultgård avslutade sina karriärer i Norrköping som kyrkoherdar. Sigland blev kyrkoherde och prost i Östra Eneby församling. Hultgård fick hade motsvarande slutlig tjänst i Sankt Johannes församling.

Utöver ordförande och föreståndare gjordes viktiga insatser i det som idag är den ideella föreningen Sjömanskyrkan med det idag officiella namnet: Seamen’s Mission – Sjömanskyrkan i Norrköping. Andra viktiga uppdrag i en ideell förening är sekreterare, kassörer, assistenter, volontärer och revisorer.

Stora förändringar 1962

Under sommaren och hösten 1962 lämnade två personer Sjömanskyrkan. Stiftsadjunkten Olle Nilsson sökte sig till sina småländska barndomstrakter och blev vald till komminister i Törnefall. Det är en naturskön skog- och

sjörik socken i Tjust med en lastageplats vid Gamlebyviken. Under tre korta år var han stiftsadjunkt i Sjömanskyrkan och styrelsen hann värdesätta hans person och hans arbete. Olle visade sig vara en bra karl, en god präst med utmärkt predikoförmåga och ett vänligt sätt. Han hade en stor konstnärlig talang som satte fina spår inte bara i de publikationer som utgått från Sjömanskyrkan utan också i Stiftsbladet. För vad komminister Olle Nilsson varit och hade gett genom sitt stillsamma och hjärtegodas väsen tackade styrelsen varmt. I detta tack inneslöt styrelsen även hans glada, trevliga hustru Birgitta för hennes insats i arbetskretsen.

Assistenten Jan Hillman avgick på egen begäran den 15 oktober 1962 från sin tjänst i Sjömanskyrkan. Kort blev även hans tjänstgöring som han utfört med stor nit och stort intresse. Under de sista månaderna skötte han även föreståndarskapet. Styrelsen tackade honom uppriktigt för hans ärliga vilja att göra sitt allra bästa i tjänsten. Särskilt väl lyckades han med anordnandet av fotbollsmatcher, där järnridån vid ett par tillfällen genombrutits. Samtidigt nämns följande tragiska händelser i skriften Kring Strömsholmen och hamnbron 1962:

Någon ny stiftsadjunkt kan ej väntas förordnad i Norrköping under överskådlig tid. Sjömansprästen Erik Ålund i Rio de Janeiro hade lovat vårt stifts biskop att i augusti 1963 motta ett dylikt förordnande. En vecka före sin bortgång sände han mig från Brasilien ett brev, där han uttryckte sin stora glädje över att efter tolvårig utlandstjänst såsom övergång till församlingstjänst här hemma få bli sjömanspräst i Norrköping och bad mig söka skaffa honom bostad.

Genom den tragiska flygolyckan över Sao Paulo avbröts "Rio-prästens" livsgärning i hans bästa år. Han var en ovanligt duktig sjömanspräst. Hans död kommer mig att minnas den förste stiftsadjunkten i Norrköping Erik Perwe, vars efterträddare jag blev den 1 jan. 1942. Han omkom som svensk Berlinpräst vid samma tid 1944 genom en flygolycka över Östersjön. Båda dessa duktiga sjömanspräster gick bort i 40-års ålder under resor i utlandstjänst. Må minnet av dem sporra oss till förnyad behjärtad och glad tjänst för havets arbetare- "Dagen är alltid kort".

Nils Hultgård, Ordf. i Norrk. Kyrkl. Sjömansvård

**Sjömanskyrkan och
Sven Jennerström
1962-1995**

Den 1 november 1962 tillträdde kaptenen i Frälsningsarmén, Sven Jennerström, tjänsten som föreståndare för Sjomanskyrkan. Sven var uppvuxen i Holländska Ostindien, nuvarande Indonesien. Där var hans föräldrar officerare i Frälsningsarmén. Under den japanska ockupationen gick Sven i en tyskspråkig skola och hans far dog under Japans ockupation. Sven hade genomgått Frälsningsarméns internationella krigsskola i London. Sven hade såsom frälsningsofficer bland annat tjänstgjort som chefsekreterare (CS) åt Generalen (TC) för Frälsningsarmén i Sverige.

Större socialt engagemang

Genom sina språkkunskaper, sin utbildning och sin tjänstgöring som officer i Frälsningsarmén har Sven Jennerström de allra bästa förutsättningarna att göra en mycket god insats för Sjomanskyrkan i Norrköping. Styrelsen för Sjomanskyrkan samt arbetskretsen hälsar Sven Jennerström med familj hjärtligt välkomna. Vi tror på en lugn och löftesrik framtid för Sjomanskyrkan under hans ledning, skriver ordföranden i Sjomanskyrkan Nils Hultgård år 1962.

För Sven Jennerström var det en helt ny upplevelse att efter egen ansökan bli anställd som föreståndare i Sjomanskyrkan. I Frälsningsarmén söker man inte en tjänst utan man blir beordrad enligt ett förflyttningssystem som gäller alla officerare. En annan nyhet var att som föreståndare i Sjomanskyrkan fick Sven en riktig månadslön. I Frälsningsarmén fick Sven endast en liten kostnadsersättning för att till exempel köpa en officersuniform. En tredje nyhet var att Sven som föreståndare själv skulle anskaffa och möblera sin egen lägenhet – ingen möblerad tjänstebostad som i Frälsningsarmén. För att kunna finansiera inköpet av möbler i lägenheten tog Sven ett banklån.

Wikipedia beskriver Frälsningsarmén på följande sätt:

Frälsningsarmén är en kristen kyrka med ett stort socialt engagemang.

För Frälsningsarmén är omsorgen om hela människan en central del i vår tro och verksamhet. Runt om i landet driver Frälsningsarmén kårer – församlingar och även olika sociala verksamheter.

Inga fler stiftsadjunkter i Sjömanskyrkan

På grund av den stora prästbristen blev någon ny stiftsadjunkt inte förordnad i Norrköping. Sjömansprästen Erik Ålund i Rio de Janeiro hade lovat biskopen i Linköpings stift att i augusti 1963 motta ett sådant förordnande. En vecka före sin bortgång sände han ett brev till ordföranden Nils Hultgård. I brevet uttryckte han sin glädje att efter en tolvårig utlandstjänst som sjömanspräst att som en senare övergång till församlingstjänst få bli sjömanspräst i Norrköping.

Genom en tragisk flygolycka avbröts Rioprästens livsgärning i hans bästa år. Han var en ovanligt duktig sjömanspräst. Hans död påminner Nils Hultgård om den förste stiftsadjunkten (sjömansprästen) i Norrköping Erik Perwe. Nils Hultgård blev den 1 januari 1942 Perwes efterträdare. Perwe omkom på grund av en tragisk flygolycka över Östersjön 1944. Båda dessa sjömanspräster gick bort i 40-årsåldern under resor för Svenska kyrkans utlandstjänst.

I detta kapitel behandlas Sjömanskyrkan under de två föreståndarna Sven Jennerström och Lennart Wikland. Av bilaga 1 framgår Sjömanskyrkans föreståndare och ordförande från starten 1932. Så här skrev Sven Jennerström inför julen 1962:

God jul tillönskas Sjömanskyrkans vänner och understödjare. Genom välvilliga bidrag står vi ännu en gång rustade att bjuda sjömännen i Norrköpings hamn en Jul- och Nyårsbelg som vi hoppas ska påminna om hemmets ombonade och minnesrika värld. Bidrag mottas med största tacksambet.

Sjömanskyrkans Jul- och Nyårsprogram 1962 hade följande innehåll:

- Julafton** kl.18 - Julbön, julklappar, samkväm med te och smörgås
- Juldagen** kl.15 - Julmiddag kl 18.00 Aftonbön, samkväm
- Annandagen** kl.15 - Sjömannens julfest, samkväm, julklappar, musik
- Söndagen 30/12** kl.18 - Gudstjänst, samkväm
- Nyårsdagen** kl.18 - Gudstjänst, samkväm
- Trettondagen** kl.18 - Vi har sett hans stjärna i öster
- Onsdagen 9/1** - Sjömannens julfest, Arbetskretsen inbjuder.

**SJÖFOLKET BEHÖVER
VÅR TJÄNST ✧ DITT BIDRAG**

*Tänk på oss med gåvor och anslag
donationer samt testamenten*

NORRKÖPINGS KYRKLIGA SJÖMANSVÅRD

SJÖMANSINSTITUTET

NORRA STRÖMSGATAN 25 — NORRKÖPING

Telefon 358 80 — Postgiro 36 79 80

A.-B. Trycksaker, Norrk. 1957.

Sjöfolket behöver vår tjänst och ditt bidrag

Sven Jennerströms 60 år inom Sjömanskyrkan

Sven Jennerström började som föreståndare 1962 i Sjömanskyrkan och slutade 1971. Efter tjänsten som föreståndare i Sjömanskyrkan prästvigdes Sven i Svenska kyrkan. Han hade många viktiga uppgifter som präst och kyrkoherde i Svenska kyrkan efter det. Sven arbetade några år som församlingspräst i Johannes församling. Under många år var Sven kyrkoherde i Sankt Annas församling, och var även sjömanspräst i Antwerpen och missionär i Surinam. Efter pensionen som präst återvände Sven som sjömanspräst till Sjömanskyrkan och blev dess ordförande år 1994. Sven var Sjömanskyrkans hedersordförande 1994-2021, för Sjömanskyrkans viktiga verksamhet för sjömän från hela världen.

Sven Jennerström i en tidningsartikel
i samband med prästvigningen

Mellan 1932 och 1961 samarbetade Sjömanshemmet och Sjömanskyrkan löpande. Bland annat alternerade ansvaret för gudstjänsterna mellan dessa två kristna organisationer. De första 10 åren var dessutom både Sjömanshemmet och Sjömanskyrkan samlokaliserade till Saltängsgatan 27. År 1961 upphörde Sjömanshemmets verksamhet enligt följande dokument.

År 1964 beslutade Norrköpings sjömanshems missionsförening att tilldela Sjömanskyrkan ett större penningbelopp och att avskriva Sjömanskyrkans skuld till Sjömanshemmet. Det totala värdet enligt gåvobrevet uppgår till drygt 60 000 kr. Det motsvarar idag drygt 600 000 kr.

G Ä V O B R E V

I samband med beslut om föreningens upplösning har Norrköpings sjömanshems missionsförening vid sammanträden den 3 och 20 mars 1964 beslutat att vad som vid föreningens upplösning återstår av föreningens tillgångar, sedan föreningens samtliga utgifter verkställda, skall överlämnas till Norrköpings kyrkliga sjömansvård (Sjömansinstitutet) som bidrag till dess verksamhet. Det är föreningens önskan, att större delen av det belopp som överlämnas kontant, användes för anskaffning av mera stadigvarande art eller för inredning av lokaler. Sjömansvården äger dock fri dispositionsrätt över de donerade medlen. Föreningen förutsätter, att i den verksamhet som bedrivs på Sjömansinstitutet tillbörligt inflytande bereds även andra kristna organisationer i Norrköping än Svenska kyrkan.

Med anledning av detta beslut överlämnar Norrköpings sjömanshems missionsförening denna dag till Norrköpings kyrkliga sjömansvård ett belopp av Sextiotusen sjuhundranittioen kronor och 53 ören (60.791:53 kr.), varav en summa på 45.791:53 kronor överlämnas kontant samt 15.000 kronor genom att föreningen avskriver de lån på detta belopp, som föreningen tidigare lämnat sjömansvården.

Att för föreningen underteckna detta gåvobrev har utsetts föreningens ordförande, rektor Gunnar Hedvall, och dess kassaförvaltare, köpman Pehr Björklund.

Norrköping den 22 april 1964

Norrköpings sjömanshems missionsförening:

.....
Gunnar Hedvall
.....
(Gunnar Hedvall)

.....
Pehr Björklund
.....
(Pehr Björklund)

Av Norrköpings sjömanshems missionsförening har undertecknade som representeranter för Norrköpings kyrkliga sjömansvård denna dag emottagit det i ovanstående gåvobrev angivna kontanta beloppet av 45.791:53 kronor samt noterat att föreningen samtidigt avskrivit de lån på 15.000 kronor, som Sjömansvården tidigare erhållit av föreningen, vilket härmed tacksamt erkännes.

Norrköping den 22 april 1964

För Norrköpings kyrkliga sjömansvård:

M. J. Lundström
ordf.

Örn Jönsson
u. d. kassi.

Gåvobrev från Sjömanshemmet

Handelsflottans Vålfärdsråd och Lennart Kronqvist

Handelsflottans Vålfärdsråds (HVR) lokala styrelse har sedan mitten av 1960-talet haft personal stationerad hos Sjömanskyrkan i Norrköping.

Den 1 maj 1969 anställdes Lennart Kronqvist som platsombud i Norrköping. Därmed påbörjades en lång yrkesgärning till gagn för sjöfolkets kultur- och fritidsverksamhet. Under de första årens tjänstgöring i Norrköpings hamn, där samarbetet var i nära kontakt med Sjömanskyrkan, var arbetet koncentrerat till fartygsbesök och i samband därmed många utflykter till Rejmyre glasbruk, Kolmårdens djurpark med mera. Idrottsevenemangen var många även om faciliteterna vid Sjömansplan på Saltängen var enkla så spelades många fotbollsmatcher mellan lag från världens alla hörn.

Sjömanskyrkans lokaler nyttjades dagligen för sammankomster av olika slag, musikkvällar, filmkvällar och sociala kontakter. Samkväm i alla åra, men det viktigaste är att erbjuda de sjöanställda en trygg plats i hamn.

Handelsflottans Kultur- och Fritidsråd (HKF) hade ett nära lokalmässigt samarbete med Sjömanskyrkan fram till 1983 då man invigde egna lokaler i Norrköpings Inre hamn, södra sidan (Blå huset). I Blå Huset var verksamheten kvar till år 1991 när den helt nya klubbbyggnaden Johannisborg Seamen´s Club invigdes.

Handelsflottans kultur- och fritidsråd inviger i veckan en sjöfartsklubb i Norrköping. Fr v Jan Ristorp, Ville Andersson, Ulla Pettersson Carvalho, Hans Nordström och Lennart Persson.

Norrköpings Tidningar skrev om invigningen av
HKFs nya sjöfartsklubb den 9 december 1983

År 2004 var det åter dags för ett nära samarbete med Sjömanskyrkan, då i Handelsflottans kultur- och fritidsråds fina lokaler på Johannisborg Seamen´s Club.

Lennart Wikland 1971-1995

Lennart Wikland efterträdde Sven Jennerström år 1971 som föreståndare. Även Lennart Wikland hade sina kristna rötter som officer i Frälsningsarmén på samma sätt som Sven Jennerström. Lennart är den som har varit föreståndare längst period – i hela 24 år (1971-1995). Under denna period flyttade Sjömanskyrkan från Saltängsgatan 25 till Fleminggatan 15 och fick namnet Sjömansgården.

En tidningsartikel från förr beskriver bilden på följande sätt:

Pastorn Jultomte

”Mjuka paket i massor hade sjömanspastor Lennart Wikland t.v. med sig till kapten Torvald Giäver på det norska fartyget Sand Shore. Paketerna blir välkommet inslag i julfirandet ombord förklarar Torvald Giäver.”

Föreståndaren Lennart Wikland skriver följande om sin tid som föreståndare inför Sjömanskyrkans 50-årsjubileum 1982:

Ett hem långt hemifrån – Ja, det har verkligen blivit ett hem för många sjömän under årens lopp. Sjömanskyrkan ligger i omedelbar närhet av Norrköpings hamn. Ett fint arbete har utförts av ett flertal präster som fått sin tjänst här under längre eller kortare perioder. En stabil grund blev lagd för fortsatt verksamhet för sjöfolkets bästa.

Tiderna har förändrats och med den sjöfarten. Förr fick man lång tid i hamn, flera dagar, ja veckor ibland. Samlingspunkten var då som nu, Sjömanskyrkan vid Saltängsgatan 25, även om liggtiden för ett fartyg är mycket kortare nu. Efter en lång och arbetsam sjöresa, är det skönt att få några timmar en kväll i hamn och sjömännen söker sig gärna till Sjömanskyrkan.

Varje dag gör Sjömanskyrkan besök på alla inneliggande fartyg. Från en lista som Norrköpings hamnkontor sänder till Sjömanskyrkan över väntade fartyg kan man se vad som just för dagen väntas in i hamn. Ibland tar vi kontakt med "båtmännen" per telefon och de ger oss upplysningar om inkomna fartyg och de som väntas avgå under dagen. Ibland kan det vara flera fartyg som ligger i hamnen och vi får ta tid på oss att besöka dem alla. Många har tidigare varit i Norrköpings hamn och ombord på dessa fartyg har vi många vänner som känner till vår verksamhet. På de fartyg som för första gången angör hamnen gäller det för oss att verkligen få kontakt vid detta tillfälle för att presentera vår verksamhet.

När kvällen kommer väntar vi att sjömännen ska komma. Och de kommer. Här har vi besök av många nationers sjöfolk som söker sig till vår verksamhet för en kvälls avkoppling och rekreation. Det blir samtal över en kopp kaffe med hembakat bröd, biljardspel i biblioteket eller en match bordtennis. Vill man lyssna till musik så står stereon till förfogande. Kan man traktera musikinstrument så finns både piano, dragspel, fiol och gitarr att tillgå. Ibland kan det hända att en hel orkester spelar på Sjömanskyrkan.

Att kontakten med de hemmavarande är viktig när man är på sjön vittnar alla de brev och kort som skrivs och sänds. För många är telefonen det kontaktmedel man använder sig av. Vissa kvällen kan kön till telefon bli lång och det blir samtal till Tyskland, England, USA, Sydkorea och helt naturligt också till platser i vårt eget land. Perioderna blir många och avgiften hög enligt den gällande telefonitaxan. Men det

får kosta en bra slant, då man får tid att tala med de kära där hemma och få lyssna på deras röster. Ibland kan det vara problem som sjömannen får ta del av bemifrån. Då är det bra att det finns en medmänniska på Sjömanskyrkan som kan lyssna och ge råd till de personliga bekymren.

Vintertid med snö erbjuder vi en tur på skidor. Många är de sjömän som för första gången sett snö och fått prova skidföret. En liten snabblektion om hur man tar sig fram på skidor – och sedan iväg utför backar med många omkullkörningar. Så i nästa minut tas kameran fram för nu ska det bli foton som kan visas därhemma. Det blir foton som visar hur sjömän från söderns länder prövar skidsport i högan nord. Sjömännen från öststaterna vill gärna spela volleyboll. Många är de matcher som har spelats i KFUM:s sportball. Där har man fått möta KFUM:s lag som alltid varit och är villiga att ställa upp som motspelare.

Det finns ett stort intresse för böcker bland de svenska sjömännen. Många av de fartyg som kommer till hamnen vill byta "fartygsbibliotek". De flesta svenska fartygen har Fartygsbibliotek. De större har kanske tre eller ännu fler bibliotek ombord. Fartygsbiblioteket består av en väska fylld med omkring fyrtio böcker. Det är Sjömansbiblioteket i Göteborg som förser oss med böcker och i väskorna finns de mest skäftande typer av litteratur, för att passa de olika intressen, som finns bland de fartygsanställda.

Sjömansbiblioteket finns kvar än idag och är fortsatt ett viktigt och uppskattat inslag i sjöfolkets vardag

Men också filmer och videokassetter har fartygen möjlighet att byta när de är här hos

oss. Innan fartygen lämnar hamnen igen för en längre resa så ser man till att detta blir avklarad – det kan ju ta lång tid innan man har möjlighet att få nya böcker eller filmer.

Är man långt hemifrån och råkar ut för en olycka eller sjukdom och blir förd till sjukhus så är det tryggt att Sjömanskyrkan finns på platsen. Då kan sjömannen få besök därifrån. Det har varit många under årens lopp som har kommit in på sjukhus av någon orsak. Alltid har Sjömanskyrkan på bästa sätt försökt hjälpa den sjuke. Sjömanskyrkan besöker honom och skriver brev eller kort till anhöriga. Sjömanskyrkan kan införskaffa tidningar eller böcker på den sjukets språk som tas med vid nästa besök. Det har också hänt att vi skaffade fram en tolk för en sjöman som råkade ut för en olycka i hamnen och blev förd till sjukhuset för sjukbusvård.

Så kan telefonen ringa på kvällen och vi hör rösten av en sjöman – ”NU är vi här igen – vi kom just in – kan ni komma och hämta oss, vi vill gärna komma upp ett tag. Visst kommer vi ut och hämtar er! Snart är de på Sjömanskyrkan och där möts de av välkomnande ord och doften av nybakat bröd.” Det är som att komma hem säger några av dem. Ja att komma till Sjömanskyrkan är att verkligen komma hem säger några av dem. Sjömanskyrkan är en fast och trygg punkt i tillvaron för sjömännen. Men vi måste också räcka till för de sjömän som gjort ett helt livsverk på havet. Det kan bli nog så ensamt när man blir pensionär och mönstrar av för gott. Har man ingen familj att komma hem till så börjar en ny tillvaro iland och det blir ofta i ensamhet. Om hälsan sviker då blir man isolerad. Hembesöken är nog så viktiga. Man talar gärna om tiden på sjön och vill veta hur sjöfolket har det nu. Ofta vill man höra om andra sjömäns livsöden.

Vid de större helgerna försöker vi hämta de äldre sjömännen till en stund av gemenskap på Sjömanskyrkan. Ibland åker vi hem till dem med en hälsning och en blomma. Det blir ett bevis på att vi tänker på dem. Till julen delar vi ut julkappar på fartygen i hamnen. Det kan hända att man redan i slutet av oktober månad hör sig för om möjligheten att få med julkapparna från oss. Tack vare alla arbetskeretar i stiftet kan vi alltid förse fartyget med dessa traditionella och mycket uppskattade gåvor.

Även under jul- och nyårsbelgerna står dörrarna öppna för sjömännen. Sjömanskyrkan är till för gemenskap och andlig värme människor emellan. Det är inte bara under de stora helgerna som dörrarna står öppna för gemenskap och värme – så är det alltid under hela året på Sjömanskyrkan i Norrköping.

Perioden 1962-1995 sammanfattas

Under perioden 1962-1995 var det de två föreståndarna Sven Jennerström och Lennart Wikland som svarade för kontinuiteten och stabiliteten samt trosfrågorna i Sjömanskyrkan här i Norrköping. Båda två betonade den kristna tron, den kristna diakonala verksamheten och båda föreståndarna hade sina rötter i Frälsningsarmén. Sven och Lennart höll egna regelbundna gudstjänster och hade diakonal verksamhet i de egna lokalerna. Det är en kristens uppgift att vara medmänniska oavsett varifrån sjöfolket kommer och vilken livsåskådning de har.

Samtidigt utvecklades den sociala verksamheten i nära samverkan med Handelsflottans kultur- och fritidsråd (HKF) när det gällde servicen till sjömännen. HKF:s platsansvarige hade sitt kontor i Sjömanskyrkan fram till år 1983. Då invigdes HKF:s egna lokaler i den södra delen av Inre hamnen – Blå huset. Däremot kom Sjömanskyrkans nya samlokalisering med HKF till nuvarande Johannisborg Seamen's Club att ske först år 2004.

Till minne av Sven Jennerström

Sven Jennerström 1929-2021. Foto: Ulf Stråhle/Norrköpings Tidningar

Följande minnesord publicerades i Norrköpings Tidningar 3 april 2021:

Före föreståndaren för Sjömanskyrkan i Norrköping och Sjömansprästen Sven Jennerström har avlidit i en ålder av 91 år. Hustrun Barbro avled 2006. Hans närmast sörjande är de tre sönerna Mikael, Peter och Patrik. Sven var kapten i Frälsningsarmén, föreståndare för Sjömanskyrkan, präst i Svenska kyrkan, missionär i Sydamerika, ordförande i Sjömanskyrkan och slutligen hedersordförande i Sjömanskyrkan från år 2016.

Den 1 november 1962 tillträdde kaptenen i Frälsningsarmén, Sven Jennerström, tjänsten som föreståndare för Sjömanskyrkan i Norrköping. Sven var uppvuxen i Holländska Ostindien, nuvarande Indonesien. Där var hans föräldrar officerare i Frälsningsarmén och missionärer. Under den japanska ockupationen gick Sven i en tyskspråkig skola och hans far dog under Japans hänsynslösa ockupation. Sven hade genomgått Frälsningsarméns internationella krigsskola i London. Sven hade såsom frälsningsofficer bland annat tjänstgjort som chefsekreterare åt Generalen för Frälsningsarmén i Sverige.

”Genom sina språkkunskaper, sin utbildning och sin tjänstgöring som officer i Frälsningsarmén har Sven Jennerström de allra bästa förutsättningarna att göra en mycket god insats för Sjömanskyrkan i Norrköping. Styrelsen för Sjömanskyrkan samt arbetskretsen hälsar Sven Jennerström med familj hjärtligt välkomna. Vi tror på en lugn och löftesrik framtid för Sjömanskyrkan under hans ledning” skriver ordföranden i Sjömanskyrkan Nils Hultgård år 1962. För Sven Jennerström var det en helt ny upplevelse att efter egen ansökan bli anställd som föreståndare i Sjömanskyrkan.

Samarbetet mellan Sjömanskyrkan och Sjömansservice är olika utformat på olika platser Sverige. Men allra mest utvecklat är samarbetet i Norrköping där Sjömanskyrkan och Sjömansservice delar lokal – Johannisborg Seamen´s Club. Mycket av detta fina samarbete kan vi tacka Sven för!

Sven Jennerström var mycket bekymrad över Sjömanskyrkans ställning inom Svenska kyrkan. ”Jag är pensionerad och gör det här helt ideellt och av intresse. Nu finansieras vår del av verksamheten i huvudsak med årliga bidrag, frivilliga gåvor och jag tycker att grundaren Svenska kyrkan borde ge den

ideella föreningen Sjömanskyrkan i Norrköping en stabilare finansiering.”

Vi hade många intressanta diskussioner med Sven i samband med utarbetandet av jubileumsskriften Sjömanskyrkan i Norrköping 90 år (1932-2022). Mest på skoj betonade Sven ”havets betydelse för sjöfarten” och vi underströk då ”sjöfartens betydelse för sjömanskyrkan”. Sjömanskyrkan framför ett varmt postumt tack för Svens mycket värdefulla insatser under 60 år!

*

Sjömanskyrkan från 1995 till 2022

I detta kapitel behandlas perioden från 1995 fram till 2022. Under denna period var Sven Jennerström ordförande i Sjömanskyrkan fram till år 2015 och därefter var han hedersordförande fram till sin bortgång år 2021. Sven efterträddes som ordförande av Lars-Ove Petersson Stening (Osquar) år 2016.

Gudstjänstlivet på Sjömanskyrkan i Norrköping har förändrats genom åren. Detta beror bland annat på att det inte är så många svenska sjömän som arbetar ombord på fartygen. Sjömanskyrkan ser som sin roll att hjälpa dem som vill få kontakt med sin kyrka/samfund. Det gäller både kyrkor, synagogor, tempel och moskéer.

Vid några tillfällen på året har vi andakt – till exempel i samband med Luciafirande i december och vid Krigsseglardagen i september.

De nya föreståndarna från 1995 är inte prästvigda i Svenska kyrkan och har inte heller sina rötter som officerare i Frälsningsarmén. Arbetet är inriktat på kristen diakoni enligt Sveriges kristna råds definition:

Enligt kristen människosyn är varje människa oändligt värdefull och ska mötas med respekt. Begreppet diakoni hör hemma i kristet språkbruk. Det handlar om socialt arbete, på Kristi uppdrag. En vanligt använd definition lyder: Diakoni är uppdraget till kyrkan grundad i Kristi kärlek, att genom delaktighet, respekt och ömsesidig solidaritet möta varandra i utsatta livssituationer. Det mesta diakonala arbetet sker av engagerade människor i lokala församlingar eller inom särskilda diakonala institutioner som Sjömanskyrkan, Hela människan och Stadsmissionerna.

Lennart Wikland slutade som föreståndare 1995. Lennart hade då varit föreståndare i 24 år och avgick med pension. Björn Wennerström var föreståndare 1995-2001. Åren 2001-2002 var Ted Balkert föreståndare.

2003-2006 var Lasse Torstensson föreståndare. Det var Lasse som genomförde den länge efterlängta flytten till Sjömansklubben 2004. De fanns främst tre avgörande skäl till flytten från Flemminggatan till Sjömansklubben. Både Sjömansservice och Sjömanskyrkan hade samma målgrupp – Sjömännen. Till detta kom att lokalkostnaderna blev lägre för båda parter. Ett tredje skäl var den fysiska lokaliseringen på en idrottsplats och mer ändamålsenliga lokaler. Lasse har jag själv som författare haft möjlighet att intervjua om Sjömanskyrkan. Lasse var den som började inredningen av andaktsrum-

met med konsthantverken. Experten Torbjörn Dalnäs understryker att Sjömansservice faktiskt är hyresvärd och Sjömanskyrkan är en ytterst varmt välkommen hyresgäst i Sjömansklubben på Johannisborg.

Sjömanskyrkans andaktsrum

Lasse Torstensson var tyvärr tvungen att sluta som föreståndare genom förtida pension på grund av allvarliga synproblem.

Samverkan med Sjömansservice

Lennart Kronqvist är vice ordförande i Sjömanskyrkan i Norrköping. Lennart berättade om verksamheten inom Handelsflottans Kultur- och Fritidsråd (HKF) som idag heter Sjömansservice. En bra källa är skriften ”Ett Skepp kommer lastat”. Här kommer ett kort utdrag från boken Utkik:

Handelsflottans kultur- och fritidsråds (HKF) föregångare är Handelsflottans Valfärdsråd (HVR) som bildades 1948. I mångt och mycket var tillkomsten ett resultat av sjöfolkets svåra umbäranden under andra världskriget. Omkring 2000 svenska sjömän i handelsflottan omkom då som en följd av krigshandlingar. I örlogsfloTTan var antalet döda cirka 160. Förhållandena efter krigsslutet var svåra för många av sjömännen och framför allt boendet blev en prioriterad fråga att ta itu med. Detta blev en fråga som HVR primärt fick till uppgift att lösa.

Mycket snart kom dock de mer trivselbetonade frågorna på dagordningen. I det framväxande välfärdssamhället blev det en allt viktigare samsällsangelägenhet att sörja för sjöfolkets behov av goda fritids- och rekreationsmöjligheter, att tillhandahålla sjömännen ett rikt kultur- och utbildningsutbud, samt att inte minst stå för en bra och aktuell nybetsförmedling till fartygen. Här fick HVR en nyckelroll, vilken sedermera ytterligare profilerades när HKF tog över stafettpippen 1976. Ledstjärnan har hela tiden varit att sjömannen – så långt det är praktiskt möjligt att realisera – skall ha samma rätt till i princip samma utbud på de aktuella områdena som folket på land: "landerabborna". Målet var då som nu att sjöfolket skulle få bästa möjliga sjömansservice.

Sjömansklubben

I Norrköping hade Handelsflottans Valfärdsråd (HVR) tidigt en livaktig verksamhet. Verksamheten var dock länge lokaliserad på två ställen i staden. Klubbverksamheten och den uppsökande hamnservicen bedrevs under många år i nära samarbete med Sjömanskyrkan, i vars byggnad rådets lokale representant även hade sitt kontor. Idrottsaktiviteterna ägde rum på vad som i folkmun kallades "Sjömansplan". En enkel omklädnadsbarack var de enda husliga faciliteter som sjöfararna hade tillgång till.

Dessvärre blev denna barack 1988 lågornas rov vid en eldsvåda. Genom branden väcktes emellertid inom HKF:s Norrköpingssektion tanken på att själva klubbverksamheten, som efter branden bedrevs från egna lokaler nära hamnen, och idrottandet skulle finnas på samma plats.

6 Folkbladet-Östgöten 3/9 1988 NORRKÖPING

Saltängens BK hemlös efter ANLAGD BRAND

NORRKÖPING 3-aktörer
— Det känns tungt. Hela vår fina fotbollsvärdning är förguren.

Saltängens ordförande Gösta Johansson och kanslisten Ulf Strand står mitt i såken av det som varit för några timmar sedan var två fina omklädningsrum, materialrum osv.

— Det blir att leva i kappack den närmaste tiden, säger Ulf Strand.

Det var vid 4-tiden på morgonen som larmet gick att omklädningsvärdningen vid Saltängens stod i ljusa lågor. Brandkåren var snabb på plats, men det fanns inget att rädda.

— Nej, det enda man klarade sig tillräckligt bortom som står kvar efter brän var bygggnad. Vinden blåste åt rätt håll för detta håll, säger Ulf.

☐ Inbrett
Påstena tekniker fanns på plats i går morse och arbetade det illa som förstörde. Tyvärr var branden anlagd på någon som först gjort inbrett bygggnaden. Det var tillräckligt manen upptäckte.

— Nu när det har blivit kallare, det blir. Men vi förväntade oss att det framgick, säger och vill säga som blir förtäppta verkställighet till.

Till slutet har fins av Saltängens lag bestämmande.

— Vi hoppas kunna ordna omklädnings på Saltängens och sedan får vi försöka hjälpa till med någon form av provisoriska kassaker, säger Mikael Forsberg på Brandsäkerhetsstyrelsen som speckterade skadorna i går.

☐ Utbyggnad på gång
Medan man var att Saltängens skulle få sin ombyggnad utbyggt i höst. Det mest skulle man rekonstrera på det.

— Till detta finns det redan 800 000 kr utbyggd, berättar Gösta Johansson. Vi säger ja till byggandet utan det vill komma.

I målet blir det väl nu för kommunen att ordna ett tilläggsskatt så man kan bygga upp sin ny fotbollsvärdning från grunden.

KENNETH THAPFER

• Foto fanns det mycket kvar av Saltängens fins omklädningsvärdning när kanslisterna Ulf Strand, i o och ordföranden Gösta Johansson kom ned till anläggningsen i går morse. Gösta kändes dock en andras i såken som står blivit lämnat kvar. Foto: GUNNAR BONNEVIER

Folkbladet-Östgöten rapporterade den 3 september 1988 om en anlagd brand på Saltängens BK

Initiativtagare till detta projekt var Lennart Kronqvist, som tillträdde som rådets representant i Norrköping i juni 1969. Lennart har gjort sig förtjänt av den guldklocka, som statligt anställda erhåller ”för nit och redlighet i rikets tjänst” efter 30 års tjänstgöring. Under drygt tre decennier har Lennart hela tiden varit i rådets tjänst, men med skiftande tjänstgöringsorter. I hemstaden Norrköping tjänstgjorde han i flera perioder.

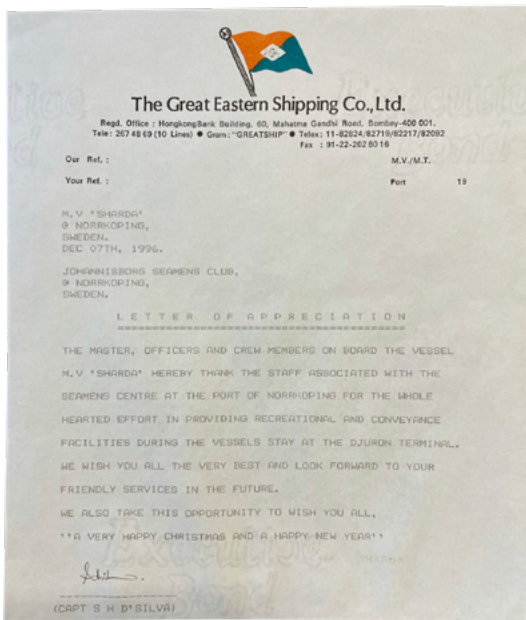
När föreståndaren för rådets Norrköpingsstation Hans Larsson, under en fyraårsperiod 1988-92 var stationerad i Rotterdam återgick Lennart Kronqvist till Norrköping och det var då som tankarna på det nya projektet successivt växte fram.

Efter ett tvåårigt förarbete och med generöst bidrag från ITF Seafarers’ Trust och Norrköpings kommun kunde dåvarande kommunikationsministern Georg Andersson den 28 maj 1991 klippa ett blågult band och inviga en fräsch, välutrustad sjömansklubb, vilken med ett historiskt perspektiv döptes till Johannisborg Seamen’s Club. Namnet härrörde från ett forntida närbeläget befäst slott, av vilket numera enbart återstår ett ensamt torn samt vall och vallgrav, som är direkt gränsande till fotbollsplanerna.

Utvecklat samarbete mellan Sjömanskyrkan och Sjömansservice

Sjömanskyrkans samarbete med Sjöfartsverkets Sjömansservice är en självklarhet och en möjlighet som båda parter och allra mest sjöfolket har nytta av. Målgruppen är densamma även om uppdragen skiljer sig något. Samarbetet mellan Sjömanskyrkan och Sjömansservice började i slutet av 1960-talet. Det har varit ett samarbete grundat på förtroende som båda parter haft glädje och nytta av.

Samarbetet mellan Sjömanskyrkan och Sjömansservice är olika utformat på olika platser i Sverige. Men allra mest utvecklat är samarbetet i Norrköping där Sjömanskyrkan och Sjömansservice delar lokal – Johannisborg Seamen's Club. Det gör det möjligt att hålla öppet från 9 på förmiddagen till 22 på kvällen de flesta dagar och det innebär en tillgängighet som framförallt långväga sjöfolk uppskattar.

Exempel på ett tackbrev
från nöjda gäster, till
Sjömansklubben

Med korta liggetider uppskattas möjligheterna att få byta till en annan miljö där det förutom möjligheter att träffa likasinnade också finns utmärkta möjligheter att hålla kontakt med familjen i hemlandet. Ofta kommer positiva reaktioner från Sjömännen och rederierna till Sjömansklubben.

Sven Jennerström var bekymrad angående Sjömanskyrkans ställning inom Svenska kyrkan. ”Jag är pensionerad och gör det här ideellt och av intresse. Nu finansieras vår del av verksamheten i huvudsak med donationer, bidrag, frivilliga gåvor och jag tycker att vi som en del av Svenska kyrkan också borde ha en stabilare inkomstkälla.”

Lennart Kronqvist och Sven Jennerström

2006 kom Sarah Eriksson som den första kvinnliga föreståndaren i Sjömanskyrkan. Sarah övergick 2015 till social verksamhet i Finspång. År 2006 genomfördes en större tillbyggnad av Johannisborg Seamen's Club för att bättre kunna tillgodose sjömannens behov av motion och rekreation.

Tillbyggnad 2006. Plaketten tackar
Norrköpings Handelsförening för
generöst stöd vid om- och tillbyggnad av
Johannisborg Seamen's Club

Sjömanskyrkan i Norrköping

Delar av Sjömanskyrkans styrelse och föreståndare, samt ett par medlemmar.

Sjömanskyrkan i Norrköping är idag en ideell förening med en egen styrelse där Lars-Ove Petersson Stening (Osquar) är ordförande. Lennart Kronqvist är vice ordförande. Övriga i Sjömanskyrkans styrelse (ordinarie och ersättare) är Bennert Andersson, Göran Andersson, Helena Cimbritz, Maj-Britt Ekh, Jimmy Eriksson, Torbjörn Fyhr, Marie Johansson, Greta Kaddik, Mia Löfgren och Anne-Lie Nielsen. Jenny Skantze Moscarda är föreståndare. Revisorer är Ebbe Ericsson och Ulf Nersing. Sjömanskyrkan har ett 90-årigt förtroendefullt samarbete med Linköpings stift och Svenska kyrkan i Norrköping (Norrköpings pastorat). Sjömanskyrkan är beroende av bidrag och gåvor för sin verksamhet. Ledljuset är en levande och närvarande diakoni.

År 2016 tillträdde nuvarande föreståndaren Jenny Skantze Moscarda. Hon är ensam heltidsanställd i Sjömanskyrkan Norrköping.

Jenny är utbildad inom evenemang och projektledning och har tidigare arbetat mycket med service. Idag vidareutbildar hon sig för att förhoppningsvis en dag vigas till Diakon. Hon har läst Svenska kyrkans grundkurs i Vadstena och läser för tillfället på Linköpings Universitet vid sidan av arbetet.

Föreståndaren Jenny Skantze Moscarda

Jenny berättar att det egentligen inte är så konstigt att hon hamnade på Sjömanskyrkan. Hennes pappa är sjökapten och som barn var hon ofta med honom på jobbet. Hon har även en äldre bror som är präst i Svenska kyrkan och hon berättar att hon skämtsamt brukar säga att hon pga. detta har en insikt i båda branscherna.

En fråga som Jenny och hennes kollegor på Sjömansklubben ofta får är vem av er är det som bor här? Många tror att det är ett hem man kommer till och det är just den känslan som önskas blir förmedlad. Det ska vara ett hemtrevligt ställe att komma till för avkoppling och samkväm. Ett hem långt hemifrån!

Tillsammans med sjömansservice bedriver sjömanskyrkan den gemensamma sjömansklubben Johannisborg. Det är en samverkan som är ovärderlig för sjömanskyrkan. Jesper Ek är platschef på sjömansservice och tillsammans ser han och Jenny till att servicen och sysslorna på och omkring sjömansklubben sköts. Sjömansservice har ytterligare en tillsatt heltidstjänst så totalt är det tre personer som fördelar timmarna på klubben tillsammans med några timanställda vid behov. Klubben är öppen veckans alla dagar utom lördagar, men på den punkten är Sjömansklubben flexibel. Finns be-

hovet och någon inkommande fartyg uttrycker en önskan om att besöka klubben just då så försöker personalen att ordna det så gott det går.

Till Johannisborg är alla välkomna. Jenny betonar att trots att Sjömanskyrkan verkar efter Svenska kyrkans riktlinjer så gör man ingen som helst skillnad på besökarna. I ärlighetens namn är det väldigt få av de som kommer från fartygen som har exakt samma trosuppfattning. Det är människor från hela världen med en trosbekännelse i både större och mindre religioner. Det viktigaste för Sjömanskyrkan är att alla människor är välkomna oavsett etnicitet, bakgrund, sexuell läggning eller trostillhörighet.

Besättningar som kommer på besök vill framför allt utnyttja det fria Wi-Fi som erbjuds. Men även komma iväg från sitt arbete för en stund. Det är inte alla som trivs ombord med sina besättningsmedlemmar, det är ju dessutom inte personer du valt själv och att leva på ett så begränsat utrymme gör att behovet av omväxling många gånger kan vara stort. Genom att få fri tillgång till Internet kan de kontakta familjen i hemlandet. Det kan ha gått långa perioder utan att man haft möjlighet att höras, något som inte är så vanligt längre i vårt uppkopplade samhälle. Att höra människor runtomkring i lokalerna tala med sina nära och kära hemma, höra barn som skrattar och familjer som återförenas i samtal, det är hela poängen med arbetet säger Jenny. Då vet man hur viktigt och värdefullt det är att kunna erbjuda den service som vi gör.

Under ett år på Sjömanskyrkan finns ofta några fasta aktiviteter som genomförs varje år. Det är även mycket som kan planeras in spontant. Till det som är återkommande kan följande räknas:

Marthakväll: En populär kväll som många av den äldre generationen uppskattar. Då visas filmen om S/S Martha, ett gammalt lastfartyg och dess besättning. Den är från 1967 så det är många referenser som bara de som är "gamla i gemet" kan ta. Innan filmvisningen serveras en måltid med tema ur filmen. Detta är som sagt något som brukar vara mycket uppskattat.

Grillkväll: Någon gång innan eller under sommaren brukar vi försöka få till en grillkväll på baksidan. Ibland med livemusik och alltid med god stämning.

Krigsseglardagen: Denna dag uppmärksammas årligen första söndagen i september. Den genomförs tillsammans med Sjömansservice och i samarbete med både Flottans Män och Skeppare Societeten. Dagen inleds med en andakt och efterföljs av ett föredrag av någon intressant talare samt även gemensam fika. Detta är för att hedra de personer som under kriget omkom till sjöss.

Luciafirande: Detta är en av de finaste stunderna på året. Under flera år har Sjömanskyrkan haft kontakt med musiklinjen på De Geergymnasiet som varje år har ställt upp med elever som kommer och lussar. Det är en mycket vacker stund och i samband med detta firas en luciaandakt.

Torsdagsfika: Varje torsdag kl. 11:00 bjuds det på nybakat, oftast sockerkaka och kaffe. Det har pågått i årtal och är mycket populärt. Antalet deltagare varierar och det är sällan uppehåll, möjligtvis om julafton eller liknande infaller på en torsdag men annars pågår det året runt.

Föreståndaren Jenny och hedersmedlemmen Mia på torsdagsfikat

Utöver detta kan det variera från år till år hur kalendarier ser ut. Ibland har man arrangerat utflykter, bland annat till Vadstena. Även studiebesök görs hos andra föreningar eller organisationer som är intressanta, däribland Flotans Män.

Sedan 2018 har även Sjömanskyrkan genom Diakonicentrum och Svenska kyrkan varit en del av Pridefestivalen i Norrköping. Efter att en omorganisation gjordes kring arrangemanget av Priden i Norrköping, gick Svenska Kyrkan och Sensus tillsammans med flera andra aktörer och frivilliga in och startade upp en ny styrelse och grund för det som skulle formas till att bli East Pride. Jenny har suttit med i den planeringsgrupp som haft hand om själva paraden och Sjömanskyrkans bil har åkt med i paraden.

Tyngdpunkten i Sjömansservice i Sverige ligger nu på de tre sjömansklubbarna Rosenhill i Göteborg, Kaknäs i Stockholm och Johannisborg i Norrköping. Varje sjömansklubb har sin egen speciella karaktär. I andra hamnar både i Sverige och utomlands kan Sjömansservice vid behov få tillgång till idrottsanläggningar antingen genom särskilda samarbetsavtal eller efter tillfällig förhyrning. Idag finns Sjömanskyrkan i Norrköping med Jenny och Sjömansservice i Norrköping.

Johannisborg Seamen´s Club, vy från baksidan

Det fanns gott om planerade aktiviteter - ett år av pandemi

Vi hade tänkt och planerat för att ha ett par medlemskvällar med föredrag och samvaro under våren och hösten. Det fanns också planer på en utflykt för våra medlemmar under våren och också en grillkväll vid Klubben.

Som vanligt fanns planerna för Krigsseglardagen - de planerna gick om intet och det fick bli ett digitalt firande. Samma sak skedde med Luciafirande och Medlemsmöte som var planerat till december. Andra saker som fick en stor förändring var vårt årsmöte, som vi skulle ha genomfört i mars. Årsmötet fick vi skjuta upp till juni 2021 och då sitta utomhus.

Vi har ju haft volontärer som tjänstgjort en del kvällar och helger på Klubben. Detta var vi tvungna att förändra eftersom ett flertal av våra volontärer ingick i en riskgrupp. Som tur är har vi kunnat ta in Pedro Ortega som timanställd de kvällar och helger föreståndare är ledig. Pandemiåret 2020 blev ett ”skitår” enligt Osquar!

En informationsfolder om Sjömanskyrkan i Norrköping utarbetades och distribuerades under år 2020.

Jenny Skantze Moscarda, föreståndare i Sjömanskyrkan, skriver så här:

Att skriva den här verksamhetsberättelsen för 2020 är minst sagt annorlunda i jämförelse med tidigare år. Är det någon gång vi har fått förlita oss på vår tro och vårt hopp så är det verkligen nu. Vi hade inledningsvis en mycket trevlig aktivitetsplanering inför våren 2020 som innefattade både utflykter och föredrag. Sen kom Covid-19 och slog ner som en bomb för oss alla. För sjömännen blev det här ett extra hårt slag. De som var ombord fick inte mönstra av och de som var hemma och iland fick inte mönstra på. Det innebar oerhörda konsekvenser. Många av dem som inte kunde åka hem hade redan långa kontrakt i grunden som just skulle avslutas. För de som redan var hemma innebar förbudet om att mönstra på att inkomsten uteblev. Vi kunde läsa alarmerande rapporter om ökad självmordsstatistik bland sjöfolk.

Det har såklart inte varit enkelt för någon, men den strategi vi haft i Sverige har ju som bekant skilt sig avsevärt från övriga länder. Detta har inneburit att vi i hög grad kunnat fortsätta att göra vårt arbete. Vi fick helt enkelt lägga om vårt sätt att arbeta för att fortfarande kunna upprätthålla vår diakoni och service gentemot sjöfarten i

Norrköpings hamnar. Något som alltid är viktigt för sjömännen är möjligheten att köpa Internet till sina telefoner så de kan hålla kontakt med sina familjer och vänner hemma. Tidigare har de kommit i land och besökt oss på sjömansklubben för detta eller så har vi kommit ombord och suttit ner tillsammans, inte allt för sällan över en kopp kaffe och en kaka. Nu fick det istället vara så att endast vi kommer till dem och vi skötte all service utombord och på avstånd. Vi var också tydliga med att om det är något de behöver från affären så finns det möjlighet för oss att ordna det. Och ordnat, det har vi gjort vill jag lova! Det har varit allt ifrån strumpor och t-shirtar till beställningar från pizzerian och McDonalds. Jag har vid några tillfällen även gjort en storhandling inför en "Barbecue" ombord.

Jenny levererar pizza till sjömännen under pandemin

När det kommer till mat har de fortfarande fått ombord sina ordinarie beställningar. I vanliga fall går besättningen iland i olika hamnar, handlar sina egna förnödenheter eller nöjen på sin lediga tid. Nu har detta inte varit möjligt alls. Som fullkomligt okunnig kring teknik och tv-spel har jag även på uppdrag av en supertrevlig och entusiastisk ung man från Filippinerna varit på Elgiganten och köpt tv-spel och Nintendotillbehör. Det går inte att beskriva den tack.sambet vi blivit visade detta

år. Genom att vi (förmodligen som enda land) haft möjlighet till att ge dem denna lilla extra guldkant och ibland har den servicen varit ovärderlig. Sjöfolket är alltid väldigt nöjda och glada men i år har det sannerligen betytt det lilla extra. Och för en själv också, att veta att man kunnat bidra med något bra till en persons ganska jobbiga tillvaro. Där skänker förmodligen ett tv-spel så mycket mer glädje än jag själv kan förstå.

Vi har med undantag för några få veckor fortsatt att ha sjömansklubben öppen. Vi hade torsdagsfika utombus under sommaren och så lång det gick. Sen dukade vi försiktigt upp inombus med avstånd. En period när restriktionerna innan jul blev ytterligare lite striktare så fick vi pausa helt. Det har varit mycket konstigt att spendera så mycket tid ensam i lokalerna. Man är van vid liv och rörelse, full rulle och ett stundtals jäktigt schema. Förbopningsvis kommer det att bli så igen så småningom. Det är mycket vi tar med oss från det år som har gått. Att hoppet inte överger en och att känslan av gemenskap någonstans växer sig starkare mellan våra medmänniskor. Vi har fått gå igenom oerhörda prövningar. Sjömanskyrkan tillsammans med Sjömansservice har kunnat fortsätta att stå till tjänst för de besättningar som kommit in till Norrköping och för det är vi mycket tacksamma.

Sjöfarten igår, idag och imorgon

Handelsflottan omfattade 2 446 fartyg år 1932, enligt följande fördelning: ångfartyg 1 137, motorfartyg 345, segelfartyg 964. Tonnagets fördelning var år 1932: ångfartyg 65 procent, motorfartyg 30 procent och segelfartyg 5 procent.

Idag finns endast knappt 100 fartyg i Sveriges handelsflotta och samtliga är motorfartyg. 1,7 procent är Sveriges andel av den globala världshandeln mätt i BNP. Sveriges andel av den globala handelsflottan är 0,1 procent.

10 000 sjömän är direkt sysselsatta på svenska fartyg och 100 000 arbetar i hela sjöfartsklustret som skeppsmäklare, i hamnar, administration, akademi, myndigheter, kommunikation, finansiering och som landanställd rederipersonal samt i sjömanskyrkan.

Svensk sjöfart är idag en viktig motor för den svenska industrin i stort. Redan i dag går mer än 90 procent av Sveriges handel via sjöfarten. Det

är en siffra som med stor sannolikhet kommer att öka med tanke på att sjötransporter är effektiva, säkra och skonsamma mot miljön, jämfört med transporter på land. Sverige har också Europas längsta kust och kan i princip betraktas som en ö-nation när det gäller transporter av människor och varor.

Digitalisering och automatisering är fortsatt de stora trenderna som ändrar hur transportsektorn fungerar och som bidrar till de transportpolitiska målen. Under lång tid har utvecklingen inom dessa områden möjliggjort framförandet av allt större fartyg med färre besättningsmedlemmar ombord. Samtidigt har digitaliseringen delvis hejdat i branschen på grund av begränsade uppkopplingsmöjligheter men detta är på väg att ändras. Utvecklingen inom kommunikationsområdet medför att sjöfarten under 2020-talet kommer att ha möjlighet till uppkoppling på liknande vis som affärsverksamheter på landsidan har idag med ständig bredbandsuppkoppling för att utbyta affärs- och driftsdata direkt från fartygen till en försumbar kostnad. Detta öppnar för nya möjligheter att dela information som kan effektivisera ruttplanering, optimering och koordinering av hamnanlöp, hantering i hamnarna samt också ge möjligheter till ökad fjärrstyrning och fjärrövervakning samt andra delar som ständig uppkoppling gett näringslivet i land.

Artificiell intelligens ska användas för att öka säkerheten på sjön. Sjöfartverket har sedan flera år tillbaka ett gott och väl upparbetat samarbete med Linköpings universitet. Nu fördjupar verket sitt gemensamma arbete ytterligare, något som på sikt bidrar till en fortsatt digitalisering av den svenska sjöfarten. Sjöfartsverket och Linköpings universitet har inlett ett nytt samarbete med målet att effektivisera arbetet vid Sjöfartsverkets trafikcentraler. Initialt handlar det om olika forskningsprojekt inom området för sjösäkerhet och artificiell intelligens. Även Sjömansklubben tillämpar nya arbetsmetoder.

Det nya forskningssamarbetet ska resultera i en löpande digitalisering av arbetsmetoderna vid Sjöfartsverkets trafikcentraler, för att på så vis bidra till att öka effektiviteten, öka förståelsen för automationen och möjliggöra en ökad automation i trafikcentralerna där bland annat handlar samarbetet om att artificiell intelligens ska användas för att automatiskt följa fartygsrörelser och varna trafikcentralerna vid eventuella avvikelser. Merparten av projekten

leds av forskare vid Linköpings universitet.

Genom samarbetet får Sjöfartsverket en bra möjlighet att bedriva tillämpad forskning med stor samhällsnytta. Tillsammans med Linköpings universitet kan Sjöfartsverket underlätta och effektivisera arbetet inom delar av olika verksamhetsområden, bland annat hur man hanterar stora mängder trafikinformation. Genom forskningen kommer Sjöfartsverket på sikt kunna förebygga fler fartygsolyckor i större skala, men också öka verkets egen kompetens inom området. Detta samtidigt som Sjöfartsverket tillsammans med Linköpings universitet bidrar till att göra svensk sjöfart ännu mer konkurrenskraftig och säker.

Sjöfartsverkets fyra trafikcentraler hanterar redan i dag tusentals olika trafiksituationer runt landets mest trafikerade havsområden, för att på så vis se till att handelstrafiken flyter på både smidigt och effektivt.

Nya arbetsmetoder på Sjömansklubben
för platschefen Jesper Ek

AIS (Automatic Identification System) är namnet på ett system som gör det möjligt att från ett fartyg identifiera och följa andra fartygs rörelser. Bakgrunden till att systemet utvecklats och införts är att man vill ge tillgång till mer information om fartygen i närområdet än vad som kan erhållas via radar. Till exempel ger AIS fartygens identitet och storlek och detta även för fartyg som befinner sig i radarskugga, bakom öar m.m. Denna information om fartyg är även av stort värde för Sjömanskyrkan i Norrköping och för Sjömansservice. På sikt bör även information om Sjömansklubbarna finnas lätt åtkomlig för fartygen i AIS enligt författaren.

Norrköpings hamn inför framtiden

Sjömanskyrkan och Sjömansservice (Sjömansklubben) besöker alla fartyg som anlöper Norrköping sen starten år 1932. Tidigare låg både fartygen och Sjömanskyrkan på gångavstånd från varandra i den inre hamnen. Vyn med fartyg på rad ända in till Sjömanskyrkan på Saltängsgatan och Flemminggatan var ett kännetecken för Norrköpings hamn. Norrköpings hamn har alltid varit viktig för Norrköping och Norrköpingsborna. Numera är det flera kilometer från nya Pampusterminalen till den trevliga Sjömansklubben på Norra Promenaden 80. Från spannmålsterminalen vid Djurön är avståndet 17 km enkel bilväg till Sjömanskyrkan utan bussförbindelse.

För tre år sedan lämnade Norrköpings hamn den norra sidan av inre hamnen. Inom två år ska en stor del av verksamheten vara koncentrerad till Öhmansterminalen och Pampusterminalen. Vid Pampusterminalen är aktiviteten hög, med merparten av ungefär 100 fartyg som anlöper Norrköping varje månad. Mellan tre och fem passerande tågset och 300–400 lastbilar om dagen stärker bilden av hamnens roll som transportnav.

Allt mer hamnverksamhet pågår i framtiden dygnet runt. Det kommer att förändra Norrköpings hamn inför framtiden. Stadsdelsprojektet Inre hamnen förändrar Norrköpings utseende runt Strömmen. Inte minst när all hamnverksamhet lämnar den Inre hamnen. En epok som till stor del har karakteriserat hamnstaden Norrköping tar slut. Samtidigt växer hamnen vid Pampusterminalen som ligger en bra bit bortom allmänhetens blickfång. Arbetet med att förlänga den befintliga kajen vid Pampusterminalen med ytterligare 220 meter kaj inleddes i hösten 2020. Under 2025 ska den nya delen tas i bruk.

Hamnens containerterminal

Foto: Fredrik Schlyter

Norrköpings kommun har bestämt att hamnen och annan industriverksamhet inte ska finnas kvar inne i city. Därför flyttar hamnen ut mot havet. Att Norrköpings hamn lämnar inre hamnen har samtidigt påverkat beslutet att bygga ut kajen vid Pampusterminalen. Den kommer att hjälpa hamnen att utveckla en mer hållbar och effektiv verksamhet för framtiden.

Under senare år har det genomförts ett omfattande muddringsarbete i anslutning till Pampusterminalen. En miljon kubikmeter muddermassor har flyttats, mestadels till en plats utanför Esterön och skapat en ny hamnbassäng med 14,2 meters djup. Samtidigt skapar hamnen en ny stor verksamhetsyta på land som kommer både hamnen och hamnens kunder till nytta.

Det ligger i den internationella sjöfartens natur att Norrköping numera vuxit till en stor containerhamn där 130 000 containrar passerar Pampusterminalen varje år. Trenden är tydlig: containertrafiken på Östersjön ökar stadigt och är idag enligt följande:

Godshantering i Norrköpings hamn: ca 4 miljoner ton

Varav containers: ca 130 100 TEUs (motsvarande 20-fotsenheter)

Antal fartygsanlöp: 1 043 st

Ett fartyg som lastar 700 containrar kommer ändå in till Norrköping. Kravet är att hamnen ska kunna lossa 25 containrar i timmen per kran. Det innebär att varje containerkranoperatör ska kunna lossa/lasta en container på drygt två minuter. De verkligt stora containerfartygen når inte in i Östersjön och därmed inte heller Norrköpings hamn. Omlastning är ett nyckelord och mycket av den processen sker i Polen, Tyskland och Holland. Samtidigt är närsjöfarten viktig och även den kommer att öka. Lite förenklat kan man säga att Norrköpings Hamn fokuserar på effektiv godshantering och att Sjömansklubben fokuserar på kristen diakoni och god sjömansservice.

*

Sjömansservice och Sjomanskyrkan

Sjömansservice centralt ingår i Sjöfartsverket. Särskilda funktioner finns för media, motion och bibliotek. Platsenheter är belägna i Göteborg, Halland, Malmö, Norrköping och Stockholm samt Antwerpen/Rotterdam. Det finns också särskilda bokbytesthamnar för Svenska Sjömansbiblioteket i Göteborg. Mer information finns på webbplatsen www.seatime.se.

Sjomanskyrkan i Sverige finns på ett antal ställen i Sverige enligt hemsidan. Följande Sjomanskyrkor anges: Stockholm, Göteborg, Malmö, Gävle Halmstad, Helsingborg, Norrköping och Holmsund. Seamen´s Mission - Sjomanskyrkan i Norrköping är samlokaliserad med platsenheten för Sjomansservice i Norrköping – Johannisborg Seamen´s Club. Sjomanskyrkorna arbetar oberoende av varandra.

Sjomanskyrkan i Norrköping är som ett hem långt hemifrån. Sjomanskyrkan må vara okänd för de flesta Norrköpingsbor, men för tusentals sjömän från hela världen är den en trygg punkt och en länk till dem där hemma. Av Sjomanskyrkans stadgar framgår:

Sjomanskyrkan i Norrköping har till uppgift, att på kristen grund, vara till stöd i andligt och kroppsligt avseende bland och för sjömän – föreningen har som mål att vara ett diakonalt centrum för sjömän och närstående grupper. Föreningens verksamhet utgår från en värdegrund som har tre ledord: *Mötet* - En av de viktigaste uppgifterna Sjomanskyrkan har är det levande mötet med människor – på ett jämställt plan

Gemenskap - Grunden är alla människors lika värde. Sjomanskyrkans uppgift är att ge alla möjlighet till möte och gemenskap. Sjomanskyrkan vill vara som ett hem långt hemifrån.

Mångfald - Verksamheten är öppen för alla oavsett, ålder, kön, sexuell läggning, etnicitet, religiös eller politisk tillhörighet.

I Sjomanskyrkan tillämpas ”de tre bordens teologi”. Längst fram finns ett altarbord, där man kan uppleva en stunds stillhet och ett tända ljus. Ungefär en gång i månaden hålls det en andakt i Sjomanskyrkan. I mitten står kaffebor-

det, centrum för mötesverksamhet och den sociala samvaron. Men det går också att fika ute i kafeterian, som Sjömansservice ansvarar för. Det tredje bordet är biljardbordet, där alla kan samlas runt en aktivitet. Sjömanskyrkan har en levande och närvarande diakoni som ledljus!

Varje år besöker Sjömansklubben drygt 1 000 fartyg, de flesta utländska, i Norrköpings olika hamnar och tar emot närmare 2 000 sjömän i de egna lokalerna på Sjömansklubben.

Seamen´s Club står det på taket på byggnaden ute på fältet bortom post-terminalen och Johannisborgs slottsruin. Där huserar Sjömanskyrkan och Sjömansservice. Saltängens IF förvaltar fotbollsplanen och omklädningsrummen med dusch och bastu, som kan utnyttjas av sjömännen.

Besättningen från fartyget Envik besöker gärna Johannisborg Seamen´s Club i Norrköping för en stunds miljöombyte och idrott

Sjömanskyrkan finns vid en rad olika hamnar längs den svenska kusten och är olika organiserade. I Norrköping är det en ideell förening med stöd från privata givare, fonder och Svenska kyrkan. Det var Linköpings stift som år 1932 grundade Svenska kyrkans sjömansvård i Norrköping. År 2022 pla-

nerar Sjömanskyrkan i Norrköping, som idag är en ideell förening, för sitt 90-årsjubileum. Ekonomiskt bidrag för trycket av denna jubileumsskrift och Sjömanskyrkans jubileum söks från Stiftelsen Sveriges Sjömanshus.

Sjöfartsverket tar ansvar för framtidens sjöfart och erbjuder moderna och säkra sjövägar med service dygnet runt. Sjöfartsverket är ett tjänsteproducerande affärsverk med ca 1 200 medarbetare utspridda längs hela Sveriges kust. Våra tjänster består bland annat av lotsning, farledservice, isbrytning, sjötrafikinformation, sjökartläggning, sjö- och flygräddning samt sjömansservice.

Sjömansservice arbetar i stort för att främja social hållbarhet för sjöanställda. Arbetet sker i enlighet med Sjöarbetskonventionen, som är en konvention som antogs av Internationella arbetsorganisationen (ILO). Sjöarbetskonventionen innefattar de sjöanställdas rättigheter till anständiga arbets- och levnadsvillkor. Målet är att erbjuda de besättningar vars fartyg som kommer till Norrköping en attraktiv fritid. På våra rekreationsanläggningar – sjömansklubbarna – erbjuder vi lättillgängliga kommunikationsmöjligheter, anordnar friskvårdsaktiviteter och kan vara behjälpliga med service som valutaväxling och transporter. Vi arbetar med uppsökande besök ombord i fartygen och arrangerar fritidsaktiviteter och transporter till olika aktiviteter samt ansvarar i samråd med Sjömansservice centralt för den lokala informationen till skolor, organisationer, föreningar och rederier. Sjömansklubben i Norrköping besöker vid behov även fartyg i Oskarshamn och Oxelösund. Besöken inleds med e-post och telefon till fartyget för att avgöra behovet.

Så här presenteras
sjömansklubben verksamhet i
Seafarers' Centres Directory

Johannisborg Seamen's Club	
Does this information need updating? Let us know at seafarersdirectory@sewan.org.uk	
Country:	Sweden
Port:	Norrköping
Facilities:	Football, table tennis, pool table, sauna (free), beach volleyball, basketball, gym, bikes and swimming pool.
Location:	Norra Promenaden 80, Norrköping, Sweden
Postal address:	PO Box 281, 601 04 Norrköping, Sweden
Transport:	Yes
Opening times:	From: 09:00 am to: 22:00 pm Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday. From: 09:00 am to: 15:00 pm Friday. From: 12:00 pm to: 18:00 pm Sunday.
Internet available:	Yes
Telephone:	+46 11 127 994
Mobile phone:	Viber: +46 70 916 88 00
Email:	johannisborg@sjofartsverket.se
Whatsapp:	+46 70 916 88 00

Bilagor

Bilaga 1: Föreståndare och ordförande i Sjömanskyrkan

År	Föreståndare	Ordförande	Lokal
1932-1942	Erik Perwe	Erik Perwe	Saltängsgatan 27, Sjömanshemmet
1942-1946	Nils Hultgård	Sigfrid Sigland	Saltängsgatan 25, 2 rum, Sjömansinstitutet
1946-1950	Martin Angser	Sigfrid Sigland	Saltängsgatan 25, 5 rum, 1948
1950-1953	Sture Tisell	Sigfrid Sigland	
1953-1957	Göran Grefbäck	Sigfrid Sigland	
1957-1959	Nils-Erik Adérn	Nils Hultgård	
1959	Bertil Edestedt (vik.)	Nils Hultgård	
1959-1962	Olof Nilsson	Nils Hultgård	
1962-1971	Sven Jennerström	M.J. Lundström	
1971-1995	Lennart Wikland	M.J. Lundström	Flemminggatan 15, Sjömansgården, 1992-2004
1995-2001	Björn Wennerström	Sven Jennerström	Sjömanskyrkan
2001-2002	Ted Balkert	Sven Jennerström	
2003-2006	Lasse Torstensson	Sven Jennerström	Norra Promenaden 80, Sjömanskyrkan, 2004
2006-2015	Sarah Eriksson	Sven Jennerström	
2016-	Jenny Skantze Moscarda	Lars-Ove Petersson Stening (Osquar)	

Bilaga 2: Sjömanskyrkans lokaler under 90 år

De första åren från 1932 bedrev Sjömanskyrkan sin verksamhet i Sjömanshemmet på Saltängsgatan 27. Den fastigheten tillhörde Svenska missionsförbundet. Läget var i direkt anslutning till den öppningsbara Hamnbron och i nära anslutning till hamnverksamheten samt sjömännen på den tiden.

Norrköpings Sjömanshem 1932

Redan 1942 fick Sjömanskyrkan två egna rum i grannfastigheten på Saltängsgatan 25. År 1948 utvidgades lokalen med ytterligare tre rum på Saltängsgatan 25. Verksamheten kallades inledningsvis Sjömansinstitutet, senare Sjömansgården och idag Sjömanskyrkan. Även denna lokal var lämplig i nära anslutning till hamnverksamheten och sjömännen.

Fastigheten på
Saltängsgatan 25,
huserade Sjöman-
skyrkan under
åren 1942-1992

1992 flyttade Sjömanskyrkan till Fleminggatan 15. Bakgrunden var att hyresvärden på Saltängsgatan 25 själv behövde lokalerna för annat ändamål. Gemensamt problem för lokalerna på Saltängsgatan och Fleminggatan var ett stort antal objudna gäster som inte var aktiva sjöman. År 1965 stängdes den öppningsbara Hamnbron. Det innebar att fartyg inte längre kunde passera Hamnbron. Fortfarande kunde den inre hamnen öster om Hamnbron användas både på norra och södra sidan.

Sjömansgården i
Norrköping 1992

Därefter samlokaliserades Sjömanskyrkan 2004 med Sjöfartsverkets Sjömansservice (dåvarande Handelsflottans kultur- och fritidsråd) i deras sjömansklubb på Norra Promenaden 80. I sjömansklubben, som heter Johannisborgs Seamen's club, samarbetar Sjömanskyrkan och Sjömansservice än idag. Norrköpings hamn kommer att helt lämna den inre hamnen inom två år till förmån för i första hand Pampusterterminalen och i andra hand Öhmansterminalen. Även efter denna förändring av hamnverksamheten är samlokaliseringen av Sjömanskyrkan och Sjömansservice i Sjömansklubben på Norra promenaden 80 mycket ändamålsenlig. Se följande bild.

Sjömanskyrkan i Norrköping delar idag lokaler med Sjöfartsverkets Sjömansservice

*

Bilaga 3: Sjömansmissionen före Sjömanskyrkan

Sjömansmissionen utfördes bland sjömännen av kristna i Norrköping som tillhörde det vi idag benämner Equmeniakyrkan. Inspiration för vår sjömansmission hämtades från prästen och pionjären Stor-Johann.

Sjömansmissionens pionjär – Stor-Johann

Den första missionsverksamheten som Equmeniakyrkan (Missionskyrkan, Immanuelskyrkan) känner till genomfördes av dess ynglingaförbund. Missionsföreningens ynglingaklass (MY) bildades år 1884.

Kristliga Föreningen för Unga Män (KFUM) upptog sjömansmissionen på sitt program 1892 då en särskild kommitté med kyrkoherde Hammarsten som ordförande tillsattes.

Verksamheten bestod av att kommittéerade alternativt besökte de i hamnen liggande fartygen och bjöd sjömännen till allmänna gudstjänsten samt utdelade andliga skrifter, traktater ävensom på kort tryckta bibelspråk. En och annan sjömansfest anordnade även, då de inbjudna bjöds på kaffe och fick

hör på ett lämpligt föredrag samt sång och musik.

År 1898 sammanslöt sig MY och KFUM i arbetet för sjömännen för att inte på något sätt gå i vägen för varandra. Denna del av den gemensamma verksamheten upphörde 1899 när Norrköpings Sjömanshems Missionsförening bildades. Många av dess medlemmar tillhör nu samtidigt denna förening och Svenska Betelföreningen samt deltar i enlighet med dessa föreningsars syften i Sjömanshemmets verksamhet.

Norrköpings fruntimmersförening för sjömansmission har även under många år visat ett för sjömännen kärleksfullt intresse. Enligt dess stadgar, utfärdade 1884, hade föreningen redan då till uppgift att tillverka bokpåsar och fylla dem med goda böcker, varpå de överlämnades till någon sjömansmission, för att genom dess försorg upphängas i fartygens skansar.

Från och med 1899 har Sjömanshemmet haft glädjen att ta emot dessa påsar och utlämna dem till fartygen.

Första sjömanshemmet i Norrköping

STADGAR FÖR Norrköpings Sjömanshems Missionsförening.

Antagna vid årsmöte den 26 Februari 1900.

— — — uppbyggda på apost-
larnas och profeternas grund,
där hörnstenen är Jesus Kristus
själf. Ef. 2: 20.

§ 1.

Föreningens ändamål¹ är att, dels genom upprättande af ett sjömanshem, dels genom Guds ords förkunna samt bibels och andra goda böckers spridning, verka för Guds rikes utbredande först och främst bland sjömän, men sedan äfven bland andra, som vid hamnen hafva verksamhet.

§ 2.

Alla personer, som i tro och kärlek vilja främja i § 1 angifna syfte, äro välkomna som medlemmar i föreningen. Anmälan därom sker till styrelsen, som kan godkänna eller, om skäl därtill finnes, afslå densamma. Årsafgiften är frivillig. Medlem, som ej erlägger årsafgift, eller som har gjort sig oöfverdig att tillhöra föreningen, kan föreningen från sig utesluta.

§ 3.

1) Föreningens angelägenheter handhafvas af en af föreningen vald styrelse bestående af 10 i Norrköping bosatta personer, som gemensamt äro ansvariga för föreningens tillhörigheter.

2) Styrelsen väljes för 2 år genom slutna sedlar. Halfva antalet ledamöter afgår turvis hvarje år, första gången genom lottning. Afgående ledamot kan återväljas. Årligen utses 2 styrelsesuppleanter.

3) Styrelsen utser inom sig ordförande för föreningen, v. ordförande, sekreterare och kassaman.

§ 4.

Omröstning sker öppet, där ej annat föreskrifves eller af medlem begäres. Vid lika röstetal är ordförandens röst afgörande.

§ 5.

Allmänt ordinarie årsmöte håller föreningen i februari månad hvarje år, hvarvid års- och revisionsberättelse meddelas samt styrelse, styrelsesuppleanter och 3 revisorer väljas. Dessutom hållas årligen tre kvartalsmöten. Arbetsåret sammanfaller med kalenderåret.

§ 6.

Förslag rörande föreningens angelägenheter inlemnas skriftligen till styrelsen.

§ 7.

Alla insamlade medel skola för all framtid användas för sjömansmissionen i Norrköping.

§ 8.

Ändring af dessa stadgar kan företagas vid ordinarie årsmöte, men fordras därför $\frac{2}{3}$ majoritet. Ledamot, som önskar sådant, skall detta till styrelsen anmäla och motivera senast 30 dagar förut.

A. P. Österlund & Co., Norrköping 1900

Stadgar för Norrköpings sjömanshems missionsförening

I Stadsarkivet finns en skrift om Sjömanshemmets 50-årsjubileum från år 1949. Hedvigs församling började en verksamhet för sjömän redan för cirka 100 år sedan.

Bilaga 4: Källförteckning

Sjömanshemmet

Verksamhetsberättelser för Norrköpings sjömanshems missionsförening 1899-1961

De första 50 åren för Sjömanshemmet 1899-1949

Räkenskaper 1899-1961 i förekommande fall för Sjömanshemmet

Övrigt arkivmaterial i Stadsarkivet om Sjömanshemmet

Gåvobrev från Sjömanshemmet till Sjömanskyrkan

Sjömanskyrkan

Verksamhetsberättelser för Sjömanskyrkan

Kring Strömholmen och hamnbron 1949

Sjömanskyrkans arbete i Norrköpings Hamn, Linköpings stift 1981, Lennart Wikland

Tal vid olika jubileer för Sjömanskyrkan

Tidningsurklipp i Sjömanskyrkan

Övrigt arkivmaterial, skrivelser och räkenskaper om Sjömanskyrkan i Sjömanskyrkan

Artiklar i Norrköpings Tidningar och Folkbladet

Sjöstaden Norrköping, Skeppare Gillet & Skeppare Societeten i 1641-1991

Ett skepp kommer lastat Utkik 1998 HKF 50 år

På stadig kurs, Stiftelsen Sveriges Sjömanshus 1972-2012, Torbjörn Dalnäs

Livräddare, Bombprästen Erik Perwe av Johan Perwe

Mörkläggnings, Nazismen och motståndet i Norrköping, Johan Perwe

Hedvigs församling under 300 år, Ingvar Kalm

De som gick före oss, 150 år med Immanuelskyrkan i Norrköping

Intervjuer med företrädare för Sjömanskyrkan: Sven Jennerström, Lennart Kronqvist

Folder om Sjömanskyrkan, 2020

Norrköpings Tidningar 2021-01-09 Så satsar hamnen.

Sjömanskyrkan i Stockholm 100 år

Krigsseglare 1997

Bilaga 5: Sjömanskyrkans stadgar

Stadgar för ideella föreningen Sjömanskyrkan i Norrköping Stadgarna ändrade vid årsmöte i mars 2017.

§ 1 Föreningens namn

Den ideella föreningens namn är Sjömanskyrkan i Norrköping. Föreningen har säte i Norrköping och har organisationsnummer 82 50 00-3772. Föreningen bildades i form av en stiftelse 1932 och ombildades till en ideell förening 2004.

§ 2 Mål och uppgift

Föreningen har till uppgift, att på kristen grund, vara till stöd i andligt och kroppsligt avseende bland och för sjömän – föreningen har som mål att vara ett diakonalt centrum för sjömän och närstående grupper. Föreningens verksamhet utgår från en värdegrund som har tre ledord:

Mötet - En av de viktigaste uppgifterna Sjömanskyrkan har är det levande mötet med människor – på ett jämställt plan

Gemenskap - Grunden är alla människors lika värde. Sjömanskyrkans uppgift är att ge alla möjlighet till möte och gemenskap. Sjömanskyrkan vill vara som ett hem långt hemifrån.

Mångfald - Verksamheten är öppen för alla oavsett, ålder, kön, sexuell läggning, etnicitet, religiös eller politisk tillhörighet.

§ 3 Medlemskap

Föreningen är öppen för alla enskilda personer, förutsatt att stadgarna godtas och att medlemsavgiften betalas. Alla medlemmar har närvarorätt och yttranderätt på föreningens års- och medlemsmöten. Medlemsavgiften fastställs av dess högsta beslutande organ, årsmötet. Medlem kan uteslutas ur föreningen om föreningens syfte motarbetas eller att medlem på annat sätt agerar i strid med föreningens stadgar. Styrelsen beslutar om uteslutning och beslutet skall tas med kvalificerad majoritet. Sjömanskyrkan i Norrköping

är inte en organisatorisk del av Svenska kyrkan i Norrköping, men vilar på samma värdegrund.

§ 4 Årsmötet

Årsmötet är föreningens högsta beslutande organ. Årsmötet ska hållas före april månads utgång och kallelse ska delges föreningens medlemmar senast tre veckor innan årsmötet. Medlemmar har rätt att ge förslag (lämna motion) till ärenden som ska behandlas på årsmötet. Motioner skall ha inkommit till styrelsen senast två veckor före årsmötet. Dagordning och handlingar inför årsmötet skall finnas tillgängliga för medlemmar senast en vecka före mötet. Rösträtt på årsmötet har medlem, som under innevarande år betalat medlemsavgift. Årsmötet är beslutsfälligt med det antal röstberättigade medlemmar som är närvarande på mötet. Fullmakts- eller ombudsöstning är inte tillåten.

Nomineringsrätt

Varje medlem, som betalat medlemsavgift, har rätt att nominera kandidater till styrelsen och valberedningen.

Valbarhet

Valbar till styrelsen är den som är medlem enligt definitionen ovan och som på valdagen har fyllt 18 år. Till styrelsen äger Linköpings stift rätt att utse en ordinarie och en ersättare, Norrköpings pastorat två ordinarie och en ersättare, Sjömansservice en ordinarie och Norrköpings hamn en ordinarie.

Ärenden vid årsmöten

1. Mötets öppnande
2. Fastställande av röstlängd
3. Val av ordförande och sekreterare för mötet
4. Val av protokolljusterare, som också är rösträknare
5. Fråga om mötets behöriga utlysande
6. Fastställande av föredragningslista
7. a) Styrelsens verksamhetsberättelse för senaste verksamhetsåret b) Sty-

relsens förvaltningsberättelse (balans- och resultaträkning) för senaste verksamhetsåret.

8. Revisorernas berättelse över styrelsens förvaltning under det senaste verksamhetsåret

9. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för den tid revisionen avser

10. Fastställande av medlemsavgift för nästkommande verksamhetsår

11. Fastställande av verksamhetsplan samt behandling av budget för nästkommande verksamhetsår

12. Behandling av styrelsens förslag och i rätt tid inkomna motioner

13. Beslut om antalet ledamöter och ersättare i styrelsen

14. Val av

a) Föreningens ordförande för en tid av 1 år

b) Halva antalet ledamöter i styrelsen för en tid av 2 år

c) Halva antalet ersättare för en tid av 2 år

d) val av revisor och revisorsersättare för en tid av 1 år

e) val av valberedning med tre ledamöter, varav en utses till sammankallande

15. Övriga frågor och information (här kan inga beslut fattas)

16. Mötets avslutning

Inget utöver det som finns i den offentliggjorda dagordningen får tas upp och beslutas på årsmötet.

§ 5 Verksamhets- och räkenskapsår

Föreningens verksamhets- och räkenskapsår är kalenderår (1/1-31/12) Sjömanskyrkans räkenskaper ska senast 5 veckor för årsmötet tillställas revisor. Samtidigt med räkenskaperna ska styrelsen till revisor överlämna verksamhetsberättelse för föregående års verksamhet.

§ 6 Styrelsen

Styrelsen består av ordföranden och det antal ledamöter årsmötet beslutat, dock lägst 10 och högst 12. Styrelsen bör bestå av både kvinnor och män. Styrelsen utser inom sig vice ordförande, sekreterare och kassör (kassör kan utses inom eller utom styrelsen). Antalet valda ersättare ska vara hälften av

antalet valda ledamöter – alla ersättare kallas till styrelsens möten. Ej tjänstgörande ersättare har yttrande- och förslagsrätt, men ej rösträtt. Valda ersättare inträder i tjänst i den ordning man blivit vald på årsmötet.

Styrelsens åligganden

När årsmöte inte är samlat är styrelsen föreningens beslutande organ och har ansvar för föreningens angelägenheter. Styrelsen ska inom ramen för dessa stadgar svara för föreningens verksamhet enligt fastställda planer. Det åligger styrelsen särskilt att

- Tillse att för föreningen gällande lagar och regler följs
- Verkställa av årsmötet fattade beslut
- Planera, leda och fördela arbetet inom föreningen
- Ansvara för och förvalta föreningens medel
- Förbereda årsmöte

Kallelse och beslutsmässighet

Styrelsen sammanträder efter kallelse av ordföranden, eller då minst halva antalet ledamöter begärt det. Styrelsen är beslutsmässig då samtliga ledamöter är kallade och minst hälften är närvarande. Beslut sker med acklamation – enkel majoritet gäller och vid lika röstetal vinner det förslag som ordföranden företräder. Vid lika röstetal vid val är det lotten som avgör. Vid val kan slutna votering begäras. Justerat protokoll ska sändas ut till ledamöter och ersättare senast 14 dagar efter ett sammanträde.

Delegation och adjungering Styrelsen kan delegera beslutsrätt till arbetsutskott, kommitté, anställd eller enskild person. En delegation ska finnas protokollförd. I principiella ärenden är det alltid styrelsen som ska besluta.

§ 7 Firmatecknare

Firmatecknare utses av styrelsen.

§ 8 Medlemsmöte

Ska hållas före november månads utgång. Ärenden på detta möte är i första

hand budget för nästkommande år. Vad gäller motioner gäller samma regler som för årsmöte.

§ 9 Extra medlemsmöte

Extra medlemsmöte skall hållas om revisorer påkallar det eller om minst 30 % av föreningens röstberättigade medlemmar begär det. Om detta sker ska styrelsen skyndsamt utlysa ett extra medlemsmöte. Medlemmarna skall få en kallelse med dagordning senast en vecka innan extra medlemsmöte.

§ 10 Stadgeändring

Ändring av dessa stadgar kräver beslut med kvalificerad majoritet på två på varandra följande årsmöten/medlemsmöten varav ett ska vara ett ordinarie årsmöte. Mellan dessa möten måste minst två månader förflyta.

§ 11 Upplösning

För upplösning av föreningen Sjömanskyrkan i Norrköping fordras beslut av två årsmöten/medlemsmöten, varav minst ett ska vara ordinarie. Tiden mellan de båda mötena ska vara minst fyra månader. För beslut om upplösning av föreningen krävs tre fjärdedels majoritet. Vid upplösning av föreningen ska årsmötet besluta om disposition av tillgångarna.

*

Bilaga 6: Begrepp

I denna jubileumsskrift används av pedagogiska skäl vissa samlingsbegrepp. *Diakoni* är uppdraget till kyrkan grundad i Kristi kärlek, att genom delaktighet, respekt och ömsesidig solidaritet möta varandra i utsatta livssituationer. Sjömanskyrkan i Norrköping har en ”levande och närvarande diakoni” som ledljus.

Krigsseglare kallas besättningsmän på handels- eller fiskefartyg som seglat i ett krigsområde. Benämningen används oftast för sjömän i handelsflottan under andra världskriget. Det bör noteras att även sjömän inom örlogsflottan var krigsseglare som seglat i ett krigsområde.

Präst och pastor När man i Sverige säger präst menar man normalt en prästvigd person som arbetar inom Svenska kyrkan. Med pastor menar man ofta en person som arbetar inom någon av de frikyrkor som finns i Sverige. En pastor och en präst har ganska lika arbetsuppgifter. Det bör noteras att pastor även använts som synonym för kyrkoherde i Svenska kyrkan.

Sjömanskyrkan används som samlingsbegrepp för den verksamhet som bedrivits inom Sjömanshemmet, Sjömansinstitutet, Sjömansgården och Sjömanskyrkan under perioden 1932 fram till idag. Sjömanskyrkans verksamhet har bedrivits i fyra olika lokaler enligt bilaga 2.

Sjömansservice används på motsvarande sätt för den verksamhet som bedrivits inom Handelsflottans VålfärdsRåd (HVR) 1948-1976, Handelsflottans Kultur- och Fritidsråd (HKF) 1976-2006 och Sjöfartsverkets Sjömansservice 2006- under perioden 1948 fram till idag.

Skepp är enligt den svenska sjölagen de fartyg vars skrov har en största längd som överstiger 24 meter. Annat mindre fartyg kallas båt. Svenska skepp och båtar som används yrkesmässigt ska vara införda i fartygsregistret.

Bilaga 7: Bilder och illustrationer

Många av bilderna i boken är hämtade ur Sjömanskyrkans och Stadsarkivets samlingar. Andra bilder är fotograferade av författaren Ulf Nersing, medan vissa bilder kommer från Sjöfartsverkets Sjömansservice. För enstaka bilder har det varit omöjligt att hitta de rättsliga copyrightinnehavarna. Om upphovsrätten därmed kränkts har det skett ofrivilligt och utan avsikt. Rättmätiga krav honoreras som förhandsgodkännande funnits.

Sjömanskyrkan i Norrköping - En ideell förening som...

- är beroende av bidrag och gåvor
- har en ”levande och närvarande diakoni” som ledljus
- har ett fantastiskt bra samarbete med Sjömansservice
- har en anställd föreståndare och tar in en del extrapersonal på timmar
- har volontärarbetare en del söndagar och kvällar, för att minska kostnaderna
- tillsammans med Sjömansservice, besöker fartyg som anlöper Norrköpings hamnar
- har ett samarbete med Svenska kyrkan i Norrköping och Linköpings stift

Författare till denna jubileumsskrift är jag, Ulf Nersing. Mina föräldrar vigdes i Östra Eneby kyrka av sjömansprästen Sigfrid Sigland. Mycket tidiga barndomsminnen är min fars berättelser om sjömanskyrkor och sjömansminnen från hela världen. När jag konfirmerades var det självklart att det skulle ske i Skeppsholms församling för örlogsflottan. Under många år ägde jag ett eget skepp och avlade då skepparexamen. Sedan flera år är jag medlem i Flottans Män och min hustru Gunilla, som läst korrekturen, är medlem i Skeppsdockorna. Vår dotter Mia är hedersmedlem i Sjömanskyrkan i Norrköping. Idag är jag revisor i nämnda sjömanskyrka, efter att i många år ha verkat som revisionsdirektör i staten (RRV) och som stadsrevisor i Norrköping.

Sjömanskyrkan i Norrköping
Adress: Norra Promenaden 80, 602 38 Norrköping
Telefon: 070- 273 58 80
Swish och Plusgiro för gåvor, donationer,
testamenten och medlemsavgifter:
Swish: 123 268 9768
Plusgiro: 36 79 80-0

Pris för boken: 90 kr